

Γ. ΧΑΤΖΗΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

0

ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

Η ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΧΕΤΟΙ

ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ
Η ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΧΕΤΟΙ

ISBN 960-8391-60-1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΕΓΝΑΤΙΑ 45 (2^{ος} όροφος)

Θεσσαλονίκη

τηλ.: 2310 521010

Πανεπιστημίου 57 (1^{ος} όροφος)
Αθήνα

Η ΖΩΗ ΤΟΥ
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
Ο ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ
Ο ΕΛΛΗΝΑΣ

Τελικά

πότε θα γίνουν γνωστά στους Έλληνες

τα ονόματα και τα έργα,

η αναγνώριση και το Διεθνές κύρος

άξιων τέκνων της Ελλάδας;

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΪΝΣΤΑΙΝ ΠΡΟΣ Κ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

Οι δυο άνδρες είχαν γνωριστεί στα τέλη του 1913. Σε απόσπασμα της επιστολής του Αϊνστάιν προς τον Καραθεοδωρή, που γράφτηκε το 1919, (λίγους μήνες πριν ο Ελευθέριος Βενιζέλος του ζητήσει στο Παρίσι να αναλάβει την ίδρυση του Πανεπιστημίου της Σμύρνης, και 2 χρόνια πριν ο Αϊνστάιν βραβευτεί με το Βραβείο Νόμπελ) αναφέρονται τα εξής:

‘Αγαπητέ κ. συνάδερφε,

Βρίσκω θαυμάσιο τον υπολογισμό που κάνατε. Κάποιο μικρό λάθος γραφής στη δεύτερη σελίδα με δυσκόλεψε λίγο. Τώρα όμως καταλαβαίνω τα πάντα.

Πρέπει νομίζω να δημοσιεύσετε τη θεωρία στη μορφή που της δώσατε ‘Στα χρονικά της Φυσικής’, διότι οι φυσικοί, όπως κι εγώ, δεν γνωρίζουν τίποτε από αυτό το αντικείμενο. Με την επιστολή μου αυτή θα πρέπει να σας θυμίσω τον Βερολινέζο, που μόλις ανακάλυψε το Γκρούνβαλτ, (προάστιο του Βερολίνου με πολυτελείς βίλες) και διερωτάται αν ζούσαν άνθρωποι εκεί.

Αν θέλετε να μπείτε στον κόπο να μου εξηγήσετε ακόμα και τους κανονικούς μετασχηματισμούς, θα έχετε βρει έναν ευγνώμονα και ευσυνειδητο ακροατή.

Αν όμως λύσετε και το πρόβλημα των κλειστών γραμμών του χρόνου, θα γονατίσω μπροστά σας με σταυρωμένα τα χέρια. Πίσω από αυτό υπάρχει κρυμμένο κάτι, που είναι αντάξιο του ιδρώτα των καλυτέρων.

Με τους καλύτερους χαιρετισμούς.

Δικός σας Α. Αϊνστάιν’

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 1978, όταν τελείωνα το Λύκειο, βρέθηκα σε μια συνάντηση με τους καθηγητές της τάξης μου, ένα αποχαιρετιστήριο γεύμα σε ταβέρνα της Θεσσαλονίκης, όπου, όπως αναμέναμε, ακολούθησε ελεύθερη συζήτηση μεταξύ καθηγητών και αποφοίτων.

Κατά την διάρκεια της μου έκανε εντύπωση η εμμονή ενός μαθηματικού, ο οποίος τακτικά επαναλάμβανε ότι ο Αϊνστάιν, δε είχε δικές του θεωρίες και ότι αυτά που παρουσίασε και ανεδείχθη σ' αυτό που γνωρίζουμε, θα συνέθεσε μέσα από γνώσεις που έλαβε άλλοτε συναναστρεφόμενος με Έλληνες μαθηματικούς και άλλοτε προπάτορα μας.

Οι άλλοι καθηγητές του ζήτησαν περισσότερα στοιχεία και αυτός άρχισε να μιλάει για κάποιον Έλληνα μαθηματικό, ο οποίος είχε διαπρέψει στην Γερμανία και με τον οποίο ο Αϊνστάιν είχε επαφές και αλληλογραφία και ότι το 1955 ο Αϊνστάιν είχε δηλώσει στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ότι αυτό που έγινε το όφειλε στον Έλληνα Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή.

Τότε, την ημέρα εκείνη πρώτο άκουσα το όνομα του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή. Το πρώτο πράγμα που σκέφτηκα ήταν: *Είναι δυνατόν ένας Έλληνας να είναι ο επιστημονικός καθοδηγητής του εγκέφαλου που λέγεται Άλμπερτ Αϊνστάιν;* Αυτού που κατέβασε τόσες θεωρίες στα μαθηματικά, στη φυσική, ακόμα και σε θέματα ουράνιας μηχανικής, του ανθρώπου που ήταν ο κύριος συντελεστής του Πειράματος της Φιλαδέλφειας,

του ανθρώπου που το 1921 βραβεύθηκε με το βραβείο Νόμπελ;'

Πιστέψτε με! Το μυαλό μου δύσκολα το χωρούσε. Συνήθως κολλούσα όταν σκεπτόμουν: 'Αν ο Αϊνστάιν πήρε βραβείο Νόμπελ θεωρούμενος ως επιστήμονας εξαιρετικών δυνατοτήτων, τότε ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, τι πρέπει να ήταν;' και αυτό γύριζε συνεχώς στο μυαλό μου, κάθε φορά που άκουγα την λέξη Αϊνστάιν λέξη τακτική στον κύκλο μου, ενώ αντίθετα, οφείλω να ομολογήσω, το όνομα του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή ήταν σπάνιο να ακουστεί. Λες και απαγορεύονταν.

Τα χρόνια πέρασαν και το 1984 βρέθηκα στην Αγγλία. Εκεί ξανάκουσα το όνομα του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή όχι όσο τακτικά άκουγα τον Αϊνστάιν αλλά τακτικότερα απ' ότι στην Ελλάδα.

Ήθελα να ρωτήσω, να μάθω ποιος ήταν τέλος πάντων αυτός ο Καραθεοδωρή, ο οποίος μάλιστα αναφέρονταν ως μέντορας του Αϊνστάιν. Υπήρχε όμως ένα πρόβλημα: Ντρεπόμουν. Ντρεπόμουν να ρωτήσω τους Άγγλους να μου πουν για τον Καραθεοδωρή. Σαν Έλληνας που ήμουν θα έπρεπε να γνωρίζω για τον Ιπποκράτη, τον Δημόκριτο, τον Πυθέα τον Μασσαλιώτη, τον Θαλή τον Μηλήσιο, τον Πυθαγόρα, τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, όλους αυτούς τους προπάτορες των Ελλήνων που γέμισαν με το φως τους τα Δυτικά, και όχι μόνον, πανεπιστήμια. Έτσι θα έπρεπε να γνωρίζω και για τον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή. Όμως δεν γνώριζα, όπως και οι περισσότεροι άλλοι Έλληνες.

Κάποια στιγμή δεν άντεξα άλλο. Ρώτησα τάχα για περισσότερες λεπτομέρειες, και μου δόθηκαν. Οι Άγγλοι μιλούσαν για ένα πρόσωπο, αν όχι ανώτερο, τότε ισάξιο του Αϊνστάιν και τον Πλανκ. Ενός ανθρώπου

που όσο ψηλά πετούσε το πνεύμα του, τόσο χαμηλά έβλεπαν τα μάτια του. Ένα παράδειγμα επιστημονικού κύρους συνδυασμένο άριστα με τις ανθρώπινες αξίες και αρετές.

Το 'κάλλος' του πνεύματος και της επιστημονικής ευγένειας, στο ανώτερο επίπεδο.

Ήταν ένας άνθρωπος στον οποίο ο Αϊνστάιν, με βάση τα τεκμήρια της μεταξύ τους επικοινωνίας, αποτείνονταν όπως θα αποτείνονταν ένας προχωρημένος μαθητής προς έναν 'δάσκαλο απείρου γνώσεως'! Και αυτό δεν είναι καθόλου λίγο. Αντίθετα, ενώ ο Καραθεοδωρή γνώριζε ότι ο Αϊνστάιν είχε πάρει Νόμπελ επισημών, εκείνος ποτέ δεν του αρνήθηκε συνεργασία και βοήθεια. Γιατί; Γιατί ήταν ένας γνήσιος Ευγενής και Πνευματικός Έλληνας, για μένα πολύ κοντά στο επίπεδο ενός Πυθαγόρα, ενός Αριστοτέλη, ενός Ευκλείδη.

Ποιος ήταν τελικά ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή; Τι θα έπρεπε να σημαίνει για μας τους Έλληνες; Γιατί θα έπρεπε να 'ξεχάσουμε' για λίγο του Αϊνστάιν και να ασχοληθούμε με τον Έλληνα Καραθεοδωρή;

Ο καθηγητής του ΕΜΠ και Ακαδημαϊκός Φίλων Βασιλείου διηγούνταν το εξής ανέκδοτο:

'Τον Ιούλιο του 1935 ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή έδινε μια διάλεξη κατά την πορεία της οποίας έπρεπε να κάνει μνεία του Θεωρήματος Καραθεοδωρή. Η μετριοφροσύνη του, όμως, δεν του επέτρεπε να πει: 'σύμφωνα με το θεώρημα που φέρει το όνομά μου' ή 'σύμφωνα με το Θεώρημα Καραθεοδωρή. Αφού, λοιπόν, σκέφθηκε λίγο, είπε: 'Σύμφωνα με το θεώρημα που έχω την τιμή να φέρω το όνομά μου...'.

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή γεννήθηκε το 1873, στις 13 Σεπτεμβρίου, στο Βερολίνο, από τον Στέφανο Καραθεοδωρή, γεννημένο στην Κωνσταντινούπολη, και την Δέσποινα Καραθεοδωρή του γένους Πετροκόκκινου, οικογένειας της Χίου.

Ο Στέφανος, ο πατέρας, εκτελούσε χρέη διπλωμάτη στην Γερμανία, με έδρα το Βερολίνο, εκπροσωπώντας την Τουρκική Κυβέρνηση (τότε Οθωμανική Αυτοκρατορία), η οποία σημειωτέον, τον καιρό εκείνο πλήρωνε για την Διεθνή της εκπροσώπηση τις υπηρεσίες επιφανών και ονομαστών Ελλήνων, αντιλαμβανόμενη τα μειονεκτήματα που θα είχε αν εκπροσωπούνταν από Τούρκους αντιπροσώπους.

Λίγο μετά την γέννηση του Κωνσταντίνου, ο πατέρας του διετάχθη από τον Σουλτάνο της Κωνσταντινούπολης να μεταβεί στις Βρυξέλλες, όπου αποσπασμένος θα συνέχιζε το διπλωματικό του έργο.

Έτσι το 1875 ανέλαβε καθήκοντα πρέσβη της Τουρκίας στο Βέλγιο. Τότε ήταν που ο μικρός, μόλις 2 – 3 ετών, Κωνσταντίνος άρχισε να βλέπει τη ζωή, εξασκούμενος τόσο στα Ελληνικά (ο πατέρας του δεν επέτρεπε να μιλάνε άλλη γλώσσα μέσα στο σπίτι, στις μεταξύ τους συνομιλίες), όσο και στα Τουρκικά και τα Γαλλικά. Μια ανάγκη που πήγαζε τόσο από την εθνική του κληρονομιά, όσο και από τις επαγγελματικές ανά-

γκες του πατέρα του, του διπλωματικού τους κύκλου και της εγκατάστασής τους στις Βρυξέλλες.

Βέβαια, τα χρόνια εκείνα, το να είναι κάποιος γιος διπλωμάτη, σήμαινε ότι πρέπει να έχει ισχυρή προστασία και ειδικά όταν είναι ένα παιδί 3 ετών. Ο Στέφανος Καραθεοδωρή, δεν ήταν ένας τυχαίος άνθρωπος: εκπροσωπούσε μια αυτοκρατορία, την Οθωμανική. Έτσι φρόντιζε να έχει απόλυτο έλεγχο της οικογένειάς του, μια που οι διεθνείς ίντριγκες και τα συμφέροντα παίζονταν ασταμάτητα γύρω τους, τόσο γύρω από το πρόσωπο του Πρέσβη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, όσο και της οικογένειάς του.

Έτσι ήταν υποχρεωμένος να ελέγχει όσο καλύτερα γίνεται το περιβάλλον του. Ο Κωνσταντίνος έζησε σ' έναν χώρο όπου ότι και αν λέγονταν, έπρεπε να είναι σωστά τοποθετημένο. Έναν χώρο όπου και ο ίδιος, αν και ήταν σε μικρή ηλικία, αποτελούσε φυσική συνέχεια του Πρέσβη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, Στέφανου Καραθεοδωρή.

Έτσι, δεν δέχθηκε παιδεία μόνον πάνω στις γλώσσες (κυρίως Ελληνικά – Τουρκικά – Γαλλικά), αλλά και πάνω στην διπλωματία και μάλιστα από πολύ μικρή ηλικία. Και εδώ που τα λέμε, δεν ήταν καθόλου λίγο ή ευκαταφρόνητο, τότε, στο 1875, να είναι ένα παιδί, γιος του Πρέσβη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στις Βρυξέλλες. Σήμαινε ειδικό σχολείο, ειδικές συνθήκες ασφάλειας, δάσκαλοι υψηλού επιπέδου, δείπνα με βασιλείς και πρέσβεις άλλων χωρών, και κάθε τι άλλο συνυφασμένο με το διπλωματικό επάγγελμα και τις υποχρεώσεις του πατέρα του, ο οποίος, συν τοις άλλοις, ήταν και Έλληνας.

Τι σήμαινε αυτό; Απλούστατα: το σπίτι της οικογένειας Καραθεοδωρή ήταν κάτι σαν επιστημονικό–καλ-

λιτεχνικό κέντρο των Βρυξελλών, σημείο αναφοράς για πολύ σοβαρές συναντήσεις εκατοντάδων εκπροσώπων της διπλωματίας, της επιστήμης, των τεχνών και των γραμμάτων.

Εάν αφήσουμε ελεύθερη τη φαντασία μας θα μπορούσαμε αρκετά εύκολα να αντιληφθούμε, ότι από ένα τέτοιο περιβάλλον, ένας Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, θα μπορούσε να πάρει πατήματα και αγωγή, για πάρα πολύ σπουδαίο μέλλον. Συνθήκες άριστες για το σμίλευμα ενός χαρακτήρα δυναμικού, με μεγάλες γνώσεις, τόσο γενικές όσο και επιστημονικές.

Όμως το 1979, ο Κωνσταντίνος και η αδερφή του Ιουλία, χάνουν την μητέρα τους. Από τότε την ευθύνη τους και την ανατροφή τους ανέλαβε η γιαγιά τους η Ευθαλία Πετροκόκκινου, πεθερά του Στέφανου Καραθεοδωρή.

Το 1881 ο Κωνσταντίνος, σε ηλικία 8 ετών, εγγράφεται σε ιδιωτικό σχολείο, το Βάντερστοκ (Vanderstock) όπου φοιτά για δυο χρόνια, όμως η κλονισμένη υγεία του πατέρα τους, τους φέρνει το 1883 στην Γαλλική και Ιταλική Ριβιέρα, όπου χρειάστηκε να μείνουν για δύο ολόκληρα χρόνια.

Εκεί τα δυο παιδιά γνωρίζουν και την ιταλική γλώσσα. Το 1886 επέστρεψαν στις Βρυξέλλες όπου ο Κωνσταντίνος γράφτηκε στο Γυμνάσιο και τότε ανακάλυψε την μεγάλη του κλίση: τα Μαθηματικά. Έναν κόσμο όπου ο Κωνσταντίνος ανακάλυπτε τις ουσίες της ζωής, έναν κόσμο για λίγους.

Την ίδια χρονιά, το φθινόπωρο, έγινε η εγγραφή του σε άλλο Γυμνάσιο των Βρυξελλών, το Ατενέ Ρουαγιάλ ντ' Ιξέλ (Athenee Royal d' Ixelles) όπου και συνέχισε την βασική του μόρφωση μέχρι το 1991, οπότε και αποφοίτησε.

Κατά την διάρκεια της φοίτησής του στο Ατενέ Ρουαγιάλ ντ' Ιξέλ γνωρίστηκε ιδιαίτερα με έναν από τους καθηγητές μαθηματικών, τον καθηγητή Angenot, ο οποίος εκτίμησε ιδιαίτερα την κλίση του Κωνσταντίνου στα μαθηματικά, και του έδειξε μια απεριόριστη συμπαράσταση στην εξέλιξή του στον κλάδο.

Στα δυο τελευταία χρόνια της φοίτησης του, ο Angenot έγινε η αιτία να κερδίσει ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, όλα τα βραβεία των μαθηματικών, σε διαγωνισμούς της εποχής, μικρούς και μεγάλους, που διοργανώνονταν για μαθητές με κλίση στα μαθηματικά. Στους διαγωνισμούς των 'Κονκούρ Ζενερό' (Concours Generaux) του 1890 και 1891 κατέκτησε τα πρώτα βραβεία, ενώ χαρακτηριστικό της δυσκολίας των διαγωνισμών αυτών ήταν ότι το 1891 δόθηκε μόνο ένα βραβείο (δεν υπήρχε επιβράβευση δεύτερου ή τρίτου νικητή) το οποίο και κατέκτησε ο Κωνσταντίνος, ως μοναδικός νικητής, ως ανίκητος των μαθηματικών διαγωνισμών.

Ο Angenot γεμάτος περηφάνια για τον μαθητή του, τον σύστησε στους άλλους μαθηματικούς εξαίροντας τον χαρακτήρα του, τις γνώσεις του, και όχι μόνον στα μαθηματικά και την σταθερότητά του.

Σε μια από αυτές τις συναντήσεις του προτάθηκε, ως ιδιαίτερα καλή επιλογή για το μέλλον του, η εγγραφή του στην Στρατιωτική Σχολή των Βρυξελλών, γνωστής ως 'Ecole Militaire de Belgique', σε ένα ιδιαίτερο τμήμα αλλοδαπών σπουδαστών στο κλάδο μηχανικών, όπως και τελικά έπραξε στα τέλη του 1891 σε ηλικία 18 ετών.

Εκεί, στην Σχολή Μηχανικών, βρήκε πραγματικά τον κόσμο που έψαχνε: Τον συνδυασμό των κατασκευών έργων και μαθηματικών.

Δεν υπήρχε ημέρα και ώρα που να μην απολάμβανε με τον τρόπο του τα γνωστικά πεδία. Δεν υπήρχε στιγμή που να μην έχει ένα βιβλίο ανοιχτό, είτε των σπουδών του, είτε άλλων συνυφασμένων κλάδων.

Σ' αυτές του τις μελέτες βοηθήθηκε τα μέγιστα, τόσο από την βιβλιοθήκη της Σχολής, όσο και από την πραγματικά εκτεταμένη και πλούσια πατρική του βιβλιοθήκη.

Τότε κατάφερε και συνέδεσε άριστα τα μαθηματικά, την φυσική και την κατασκευή μικρών και μεγάλων έργων, με ιδιαίτερη εμβάθυνση στην στατικότητα των κτηρίων και των δημόσιων έργων.

Οι χρονιές μεταξύ 1891 και 1895 ήταν καθοριστικές και για την σταδιοδρομία του και για τα θέματα που τον γέμιζαν σαν άνθρωπο. Αποφοιτά με τον βαθμό του Ανθυπολοχαγού του Βελγικού στρατού, το 1895, που τον διατηρεί για 24 μόνον ώρες, μια που ως αλλοδαπός, δεν δικαιούνταν να είναι αξιωματικός στον Βελγικό στρατό. Διατηρεί όμως το πτυχίο του Πολιτικού Μηχανικού.

Την ίδια χρονιά, ο θεός του Αλέξανδρος Καραθεοδωρής, ο οποίος κατοικούσε στην Νήσο Κρήτη και ήταν Γενικός Διοικητής του νησιού, τον κάλεσε να πάει κοντά του. Ο Κωνσταντίνος τον επισκέφτηκε στα Χανιά, όπου ο Αλέξανδρος διέμενε με την οικογένειά του, και εκεί είχε την ευκαιρία να γνωριστεί με τον Ελευθέριο Βενιζέλο, με τον οποίο διατήρησε μια ζεστή και μακροχρόνια φιλία.

Λίγους μήνες αργότερα φεύγει για την Μυτιλήνη όπου επισκέπτεται τον εξάδελφό του Ιάκωβο Αριστάρχη, όπου ο Ιάκωβος, ως μηχανικός, είχε αναλάβει έργα οδοποιίας, κλάδος που ενδιέφερε πάρα πολύ τον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή. Είχε μόλις αρχίσει την έρευνα του, πάνω στον κλάδο που είχε σπουδάσει. Α...

του, πάνω στον κλάδο που είχε σπουδάσει. Δεν γνώριζε όμως ακόμη, ότι ενώ το πνεύμα του το είχε κλέψει η μηχανική και οι κατασκευές, την ψυχή του κυβερνούσαν τα μαθηματικά.

Ξεκίνησε την επαγγελματική του ενασχόληση, αναλαμβάνοντας την διάνοιξη των δρόμων της διπλανής Σάμου, όμως ο Ελληνικό-τουρκικός πόλεμος το 1897 σταματά το έργο και ο Κωνσταντίνος βρίσκεται στην Αθήνα.

Για λίγο καιρό η ζωή του είχε γεμίσει με ταξίδια. Την μια βρίσκονταν στο Παρίσι, την επόμενη στο Λονδίνο, κατόπιν επιστροφή στο Παρίσι και μετά στην Αίγυπτο, στις κατασκευές των μεγάλων φραγμάτων του Ασουάν και του Ασιούτ, κατά μήκος του Νείλου ποταμού, σε θέσεις βοηθού μηχανικού. Κάθε μέρα που περνούσε ήταν μια ημέρα λιγότερη στο χώρο των Πολιτικών Μηχανικών. Μέσα του έκαιγε η φλόγα της καθαρής Μαθηματικής Επιστήμης, ένας μόνιμος και άσβεστος πόθος να διεισδύσει ακόμα περισσότερο στην γλώσσα και στον κόσμο των μαθηματικών, που για τον ίδιο ήταν γλώσσα των μυστικών της δημιουργίας του σύμπαντος, η αρχή και το τέλος της ύπαρξής του.

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, δεν ήταν απλά ένας μαθηματικός. Στα μαθηματικά είχε βρει απαντήσεις, όχι απλά αριθμούς και σχήματα. Στον κόσμο των αριθμών είχε βρει όλα αυτά που δεν βλέπει ένα κοινό μάτι, τα πολύ μικρά, τα πολύ μεγάλα, τα πολύ κοντινά και τα πολύ απομακρυσμένα. Όλα αυτά που διέπουν τη ζωή μας, αλλά δεν το γνωρίζουμε. Κι' αυτοί ήταν οι λόγοι που ο Αϊνστάιν, αυτός ο μαθηματικός κολοσσός του 20^{ου} αιώνα, επιζητούσε τις γνώσεις του Έλληνα Καραθεοδωρή.

Ακόμη και τώρα που γράφω αυτές τις γραμμές, δεν έχω κατανοήσει σε βάθος τι ήταν αυτό που επιζητούσε ένας Αϊνστάιν από τον Καραθεοδωρή και ίσως να μην το κατανοήσω πλήρως ποτέ. Δεν παίζει όμως κανένα ρόλο. Ίσα-ίσα, που όσο περισσότερο μακριά μας μένει η αιτία και η ανάγκη που ο Αϊνστάιν συμβουλευόνταν τον Καραθεοδωρή, τόσο πιο ψηλά πρέπει να στέκει στα μάτια μας και στο πνεύμα μας. Ο Αϊνστάιν εύρισκε στον Καραθεοδωρή απαντήσεις και λύσεις περί σοβαρότατων προβληματισμών του, και αυτό είναι το ζητούμενο.

Ο δάσκαλος και μέντορας του Αϊνστάιν δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι άτομο άγνωστο για τους Έλληνες. Πρέπει σύντομα, πολύ σύντομα ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή να αποτελεί έναν φάρο, τόσο για τους Έλληνες καθηγητές και εκπαιδευτικούς, όσο και για τους υπόλοιπους Έλληνες, ανεξαρτήτως ηλικίας και επαγγέλματος.

Ο αείμνηστος καθηγητής Θ. Βαρόπουλος γράφει χαρακτηριστικά για τον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή:

‘Προ της επανόδου του εις Γερμανίαν, δια να αναλάβη καθήκοντα καθηγητού εν Μονάχω, ότε εξεδήλωσε την απόφασιν του να απομακρυνθή από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, κατεβάλλετο ποια τις προσπάθεια, ίνα μεταπεισθή και παραμείνη ενταύθα. Ισχυρίζετο τότε ότι εις την Ελλάδα δεν ήτο δυνατόν να εργάζεται τόσον καρποφόρος αποτελεσματικός, όταν δε ελέχθη ότι είχε ήδη προσφέρει εξαιρετικές υπηρεσίας εις την επιστήμην δια των σημαντικών και μεγάλης αξίας εργασιών του, ο Καραθεοδωρής απήντησε ‘Αί εργασίαι της αυταί δεν πρόκειται

να ζήσουν πλέον των 15 – 25 ετών, δεν είχε εργασίαι ως του Abel ή του Πυθαγόρου’.

‘Σαφές δείγμα της υπερβολικής μετριοφροσύνης του και η οποία πρέπει να χρησιμεύση ως πρότυπον παράδειγμα δια την σπουδάζουσαν νεολαίαν. Παρά ταύτα, αναφέρω την εξής εισαγωγήν εις μίαν κριτικήν ενός συγγράματος Έλληνος μαθηματικού υπό του καθηγητού του πανεπιστημίου του McGill (Canada) κ. Williams, ‘πας Έλλην μαθηματικός δεν είχε ούτε Ευκλείδης ούτε Καραθεοδωρή’, ο συγγραφεύς παρουσίασεν έργον αξιόλογον, επεξεργασμένον με πολλήν προσοχήν, αλλ’ είχε η έκφρασις του περί Καραθεοδωρή χαρακτηριστική της διεθνούς φήμης και της γνώμης περί του αιμνήστου Καραθεοδωρή’.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ (1898)

Πώς να μην μαγνητίσουν το πνεύμα του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή τα μεγάλα έργα των φραγμάτων κατά μήκος του Νείλου, όταν επί τέσσερα χρόνια στην Στρατιωτική Σχολή του Βελγίου, τα μεγάλα δημόσια έργα, αποτελούσαν τον βασικότερο άξονα έρευνας και μελετών;

Όταν έμαθε στο Λονδίνο ότι ζητούνται πολιτικοί μηχανικοί στην Αίγυπτο για την κατασκευή των υπό εξέλιξη φραγμάτων (το φράγμα του Ασουάν είχε ξεκινήσει γύρω στο 1960 και θεωρείται από τα μεγαλύτερα έργα που έγιναν πάνω στη Γη), δεν καθυστέρησε καθόλου. Αιτήθηκε και προσλήφθηκε αμέσως.

Το ταξίδι του κράτησε 20 ολόκληρες ημέρες, αλλά ξεπληρώθηκε όταν αντίκρισε τις χουρμαδιές και τα δάση των πάπυρων στο Δέλτα του Νείλου. Μετά από δέ-

κα ημέρες εσωτερικού ταξιδιού κατά μήκος του ποταμού Νείλου με φελούκες, έφτασε στα σημεία των εγκαταστάσεων του προσωπικού, εκατοντάδες σκηνές κατά μήκος της δεξιάς και της αριστερής όχθης, όπου συνωστίζονταν υλικά και εργάτες, φυλές και γλώσσες.

Ο Κωνσταντίνος ζούσε ημέρες ονείρου. Την εποχή εκείνη η Αίγυπτος ήταν η πιο μυστήρια χώρα του κόσμου. Όλοι ήθελαν να βρεθούν στην σκιά των Πυραμίδων του Χέοπος, του Χεφρίνου να ανεβούν τα σκαλοπάτια των πλευρών τους, να επισκεφθούν τις οάσεις και να αποθανατίσουν την επίσκεψή τους πάνω ή δίπλα σε καμήλες και καραβάνια βεδουίνων.

Ο Κωνσταντίνος νοιάζονταν ιδιαίτερα για το κατασκευαστικό και το μαθηματικό κομμάτι, αν και τακτικά ξέκλεβε χρόνο και για τις καθιερωμένες επισκέψεις στα πλινθόκτιστα χωριουδάκια της Αιγύπτου και στις μεγάλες σκηνές των Βεδουίνων στις κοντινές οάσεις με τις χουρμαδιές και το δροσερό πηγαδίσιο νερό. Για καλή του τύχη, οι πλημμύρες που επί μήνες καθυστερούσαν την πρόοδο των έργων, του έδιναν πολύτιμο χρόνο για την ανακάλυψη της Αιγύπτου.

Λάτρεψε την Αίγυπτο όσο κανείς άλλος. Επιδόθηκε μέρα και νύχτα στις μαθηματικές μελέτες των κατασκευών των φραγμάτων και βοήθησε όσο περισσότερο γίνονταν στα δισεπίλυτα προβλήματα των γιγάντιων έργων.

Τότε του δόθηκε η ευκαιρία να πατήσει στην αρχαιολογία, όχι όπως ένας αρχαιολόγος αλλά σαν ένας επιστήμονας που μέσα στα αρχαία βρίσκει μαθηματικούς κόσμους, δύσκολο να τους ξεχωρίσει ακόμη και ένας αρχαιολόγος που ούτε διέθετε τις μαθηματικές γνώσεις του Κωνσταντίνου, ούτε έβλεπε την αρχαιολο-

γία με το μαθηματικό και ταυτόχρονα πρακτικό ένστικτό του.

Ήταν αλήθεια. Ο Κ. Καραθεοδωρή δεν έβλεπε τα πράγματα και τον κόσμο μόνον με τις 5 αισθήσεις. Χρησιμοποιούσε και κάποια άλλα ένστικτα, που όλα μαζί συνδέονταν και συνθέτονταν μέσα στα μαθηματικά του Συμπαντικού Κόσμου και ΟΧΙ απλά στους αριθμούς ενός φύλλου χαρτιού. Ο Κωνσταντίνος έκαμνε εξερεύνηση, επισκέπτονταν νόμους και κανόνες της Ουράνιας Μηχανικής σε εντελώς γήινο επίπεδο.

Έτσι σκέπτονταν και έτσι το έβλεπε. Ιδιαίτερα από την στιγμή που γνώρισε τον αρχαιολόγο και ιστορικό Σείς (A.H. Sayce), οι ορίζοντές του άνοιξαν ακόμη περισσότερο και το πλησίασμά του στην αρχαιολογία ήταν μεγαλύτερο. Οι ώρες των συζητήσεών τους για τις ανασκαφές του Ε. Σλίμαν στην Τροία και στις Μυκήνες, με τον οποίο ο Σείς ήταν φίλος και συνάδερφος, του άνοιγαν νέους δρόμους και νέες μαθηματικές ιδέες.

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή δεν έβλεπε στις συζητήσεις τις εικόνες της Τροίας και των Μυκηνών, αλλά τις μαθηματικές ιδέες που αυτές αντανακλούσαν στο μαθηματικά σκεπτόμενο νου του.

Σε κάθε τέτοια 'μαθηματική ιδέα και απόλυτα γεωμετρική σύλληψη' ο Κωνσταντίνος έβλεπε αυτομάτως μαθηματικά αινίγματα της ζωής, των πολιτισμών, της ιστορίας και της ανθρώπινης εξέλιξης.

Εργάζονταν στα φράγματα, έλυνε προβλήματα υλικής μορφής, αλλά μέσα του γίνονταν αυτόματα και η φυσικότητα αναγωγή τους, σε μαθηματικές συναρτήσεις, αυτές που εξασκούσαν και ακόνιζαν συνεχώς την σκέψη του, που 'έβλεπε' εκεί και σ' εκείνα που δεν έβλεπε ούτε ο Αϊνστάιν.

Εκεί στην Αίγυπτο ήταν που γνωρίστηκε και με τον Αρχαιολόγο Κάρτερ (H. Carter) ο οποίος, προς μεγάλη ευχαρίστηση του Κωνσταντίνου, τον προσκάλεσε να επισκεφθούν μαζί το τεχνητά διανοιγμένο τούνελ μήκους 200 μέτρων, που μόλις είχε ολοκληρωθεί και κατέληγε σ' έναν χώρο, όπου δεν είχε πατήσει για χιλιάδες χρόνια, ανθρώπου πόδι.

Επρόκειτο για έναν από τους Βασιλικούς Τάφους.

Ο ίδιος γράφει στα απομνημονεύματά του:

“Κατά σύμπτωσην, την προηγουμένην ημέραν, ο Carter είχεν απελευθερώσει την είσοδον εις τον πρώτον των αθίκτων Αιγυπτιακών βασιλικών τάφων, τους οποίους ανεκάληψε κατά την διάρκειαν του βίου του, με παρέλαβε δε μαζί του, την επομένην πρωίαν, εις την εντός των βράχων λατομηθείσαν σηραγγώδη δίοδον, μήκους 200 μέτρων, την οποίαν από πολλών χιλιάδων ετών ουδείς είχε πατήσει”.

Η Αλεξάνδρεια αποτελούσε έναν από τους τακτικούς του προορισμούς, μια που διέθετε συγγενείς από μεριάς της οικογένειας της μητέρας του. Έτσι είχε την ευκαιρία να περιπλανηθεί στα σοκάκια της, να γνωριστεί με εκατοντάδες Έλληνες της Ελληνικής παροικίας, κατά το πλείστον εμπόρους και εκπαιδευτικούς, να περπατήσει στο λιμάνι και να προσπαθήσει να ξεχωρίσει κάτω από τα νερά τα βυθισμένα ερείπια της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας.

Εκεί στην Αλεξάνδρεια ήταν που έγραψε το πρώτο του έργο με τίτλο, τι άλλο; “Η Αίγυπτος” που εκδόθηκε από τον Δημήτριο Βικέλα, έναν από τους πιο στενούς φίλους του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή, και από τον “Σύλλογο προς διάδοση ωφέλιμων βιβλίων”.

Πως ήταν όμως δυνατόν ένας νους σαν τον δικό του να μην ασχοληθεί με την μελέτη των Πυραμίδων; Εκεί

ήταν που τα αινίγματα έβγαλαν στην επιφάνεια αυτό που χρόνια έκαιγε μέσα του, τον μαγνητισμό που ασκούσαν επάνω του, μέσα του και γύρω του τα μαθηματικά.

Ο χημικός Ιωάννης Κονδύλης, που παράλληλα ήταν συγγραφέας και ερευνητής, πολύ φίλος αλλά και μαθητής του Κ. Καραθεοδωρή αναφερόμενος στην κλίση του διδασκάλου του προς τα μαθηματικά, περιγράφει ότι ένας προβληματισμός του Κωνσταντίνου, την ώρα που μελετούσε το σύγγραμμα “Cours d’ analyse de l’ école Polytechnique”, παράλληλα με τις μελέτες του πάνω στην πυραμίδα του Χέοπα, ήταν το πραγματικό έναυσμα για την πλήρη είσοδο του Καραθεοδωρή στην επιστήμη και στα μυστικά των Μαθηματικών.

Κάτι έλαμψε μέσα του και φώτισε τα πνευματικά του μονοπάτια οδηγώντας τον σε νέους κόσμους, όπου οι αριθμοί φωτίζουν το πνεύμα. Το 1900 ήταν που πήρε την απόφαση να σπουδάσει μαθηματικά. Εκεί στην Αίγυπτο κοντά στην Πυραμίδα του Χέοπα, στις όχθες του Νείλου και στην προκυμαία της Αλεξάνδρειας.

Ένα νέο ταξίδι ανοίγεται μπροστά του. Που θα τον οδηγήσει αυτή τη φορά; Σε ποια χώρα και σε ποια πόλη θα επιλέξει την μεγάλη διείσδυση στον κόσμο των αριθμών; Τα ερωτήματα βρήκαν γρήγορα την απάντηση που τους άρμοζε.

Το όνειρο του Καραθεοδωρή θα εύρισκε πρόσφορο έδαφος για ανάπτυξη στην Γερμανία, εκεί που γεννήθηκε το 1873, πριν 27 χρόνια.

Ο μαθητής και συνεργάτης του Ν. Κριτικός γράφει:

‘Από την σαραντάχρονη γονιμότητα διδασκαλία, που αγκάλιασε τα πιο ποικίλα θέματα των μαθηματικών, μας έμειναν ευτυχώς αρκετά μνημεία, για να συνεχιστή, και μετά το θάνατο του δασκάλου, η ωφέλιμη επίδραση της στους νέους που σπουδάζουν φυσικομαθηματικά. Εκείνο όμως που δυστυχώς θα τους λείψει και που δεχτήκαμε εμείς οι παλαιότεροι, πιο καλότυχoi μαθητές του, είναι η θερμή ανθρώπινη ακτινοβολία του. Γιατί ο Καραθεοδωρή δεν ήταν μόνο μεγάλος μαθηματικός, αλλά και εξαιρετικός άνθρωπος. Χαρίσματα της φύσεως, οικογενειακή παράδοση, καλλιέργεια και πλούσια πείρα από τη ζωή, συνέθεταν μian αληθινά γοητευτική και επιβλητική προσωπικότητα. Η κουβέντα του είχε ένα επικό στοιχείο, προσιτό σ’ όλους και θελκτικό, και δια μέσου της ένιωθε κανένας μian άδολη, ευαίσθητη, πάντα νέα ψυχή, που τίποτα το ανθρώπινο δεν της ήταν ξένο’.

GERMANIA (1900)

Όπως αναφέρει στα γραπτά του ο ίδιος ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή:

“Η οικογένειά μου και οι παλαιοί Έλληνες φίλοι μου, ο Δημήτριος Βικέλας και ο Μάρκος Δραγούμης εύρον τό σχέδιόν μου να εγκαταλείψω μίαν εξασφαλισμένην θέσιν με πολλὰς προοπτικὰς διὰ το μέλλον, ίνα ικανοποιήσω μίαν ρομαντικήν μου τάσιν, κάτι περισσότερον από κωμικόν. Εγώ ο ίδιος ήμην εξ ολοκλήρου πεπεισμένος ότι το σχέδιον τούτο θα επετύγχανε και θα έφερε καρπούς. Δέν ηδυνήθην να αντισταθώ εις την σκέψην ότι μόνον μία ανεπιφύλακτος απασχόλησις μετά μαθηματικά θα έδιδεν εις την ζωήν μου το περιεχόμενόν της.”

Έτσι βρέθηκε στο Βερολίνο, στην γενέτειρα πόλη, όπου το 1873 ο πατέρας του Στέφανος εκπροσωπούσε διπλωματικά την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Εκεί στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου, στον κλάδο των μαθηματικών, είχε δασκάλους του τον Χέρμαν Σβαρτς, τον Λάζαρο Φουκς, τον Φέρτιναντ Φρομπένιους και άλλους μαθηματικούς πολύ προχωρημένους στον κόσμο των μαθηματικών, πνεύματα κατάλληλα να οδηγήσουν και να συνοδοιπορήσουν με το πνεύμα του Καραθεοδωρή.

Στα 27 του χρόνια άρχισε την πραγματική του διείσδυση σ' αυτό που από πάντα του ταίριαζε.

Στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου έμεινε για 2 χρόνια οργώνοντας κυριολεκτικά την επιστήμη του.

Το 1902 ζήτησε να τον δεχτούν στο πανεπιστήμιο του Γκέτιγκεν και έκανε την εγγραφή του. Νέες γνωριμίες με μεγαλύτερες δυνατότητες προστέθηκαν στη ζωή του. Εκεί βρήκε τον Χέρμαν Μινκόφσκι, τον Ντέιβιντ Χίλμπερτ, του Φέλιξ Κλάιν και τέθηκαν ακόμη ισχυρότερες βάσεις στις μαθηματικές του αναζητήσεις.

Είχε την τύχη εκείνη που χρειάζεται ένας άνθρωπος να συναντήσει την κατάλληλη στιγμή τους πλέον κατάλληλους ανθρώπους.

Το 1903 είχε έρθει η ώρα της διατριβής του με θέμα "Περί των ασυνεχών λύσεων στο λογισμό των μεταβολών" ένα θέμα που το 99,999% των ανθρώπων του πλανήτη, εκτός από τους μαθηματικούς, ακόμη δεν μπορεί, όχι να κατανοήσει, αλλά ούτε να μεταφράσει. Δεν πρόλαβε καν να ολοκληρώσει τη μελέτη του, όταν του προτάθηκε μια ειδική εργασία που θα τον έφερνε στο επίπεδο του υφηγητή, μια πρόταση αυτών των ίδιων των καθηγητών του, που στο πρόσωπό του έβλεπαν έναν λαμπρό μαθηματικό με μια λαμπρή καριέρα

στις έδρες καθηγητών του πανεπιστημίου του Γκέτιγκεν.

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή δεν μπορούσε να αποτύχει. Το 1905 αναγορεύτηκε υφηγητής του πανεπιστημίου του Γκέτιγκεν, ενώ παράλληλα ήταν και σπουδαστής.

Γεγονός μοναδικό στα χρονικά του Πανεπιστημίου. Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή ήταν το καμάρι του πανεπιστημίου του Γκέτιγκεν. Το 1905 άρχισε η καριέρα του στα Μαθηματικά με τους καλύτερους οiwονούς.

Όμως το καμάρι της Ελλάδος ήταν ακόμη άγνωστο στην πατρίδα του.

Την ίδια χρονιά που ήρθε η αναγνώρισή του στο Γκέτιγκεν, κατατάχτηκε μεταξύ των κολοσσών του μαθηματικού κλάδου και στο Παρίσι όπου διάνοιες σαν του Πωλ Μοντέλ και του Ανρί Πουανκαρέ υποκλίθηκαν σεμνά μπροστά στο επιστημονικό του μέγεθος και το μεγάλο ύψος του πνεύματος του Καραθεοδωρή.

Ήταν τότε που το όνομά του έγινε γνωστό στον Αϊνστάιν ο οποίος άρχισε να παρακολουθεί από κοντά όλα όσα γίνονταν γύρω από τον Καραθεοδωρή και τα μαθηματικά, όχι αυτά που γνώριζε ο μέσος άνθρωπος αλλά αυτά που γνωρίζει ο Άνθρωπος, το ανώτερο αυτό ον, που υπάρχει μεν στη Γη, αλλά μόνον λίγοι αντιπρόσωποι του ξέφυγαν από την μετριότητα.

Μέχρι το 1908 ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή δίδασκε στο πανεπιστήμιο του Γκέτιγκεν της Γερμανίας συνδιαλεγόμενος ακατάπαυστα με τα μεγαλύτερα μυαλά στο χώρο των μαθηματικών και τότε, την στιγμή που όλα πήγαιναν καλά, ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή σκέφτηκε την Ελλάδα.

Σκέφτηκε την πατρίδα του, τα Ελληνόπουλα που χρειάζονται γνώση, ανάπτυξη, πρόοδο, εξέλιξη. Σκέ-

φτηκε πόση βοήθεια θα μπορούσε να προσφέρει στην πατρίδα του. Και τότε, την στιγμή που εκείνος έφερνε το φως, η πατρίδα του το έσβησε. Αιτήθηκε για θέση καθηγητού στο Πανεπιστήμιο ή σε κάποια σχολή όπως η Στρατιωτική και εισέπραξε άρνηση. Δεν ήταν κατάλληλος (?) να διδάξει σε Ελληνικό Πανεπιστήμιο. Σε λύκειο; ούτε σε Λύκειο, του είπαν! Σε Γυμνάσιο; ούτε εκεί του απάντησαν. ‘Υπάρχει θέση ως διδάσκαλος στην επαρχία’ του είπαν.

Λίγους μήνες αργότερα, μετά τις γελοιότητες που αντιμετώπισε από τους Έλληνες, δήθεν εγκέφαλους της εποχής εκείνης, επέστρεψε στο Ανόβερο και πήρε θέση καθηγητού στο Πολυτεχνείο, θέση που ποτέ κανένας καθηγητής της Ελλάδας δεν είχε πάρει μέχρι τότε. Οι Γερμανοί για άλλη μια φορά του έβγαζαν το καπέλο.

Η καριέρα του συνεχίζονταν στην Γερμανία ακάθεκτη. Μόνον ο Θεός μπορούσε να τον σταματήσει. Εκατοντάδες μαθητές τον περικύκλωναν καθημερινά απορροφώντας ενέργεια, πνεύμα και γνώση. Κι’ εκείνος έδινε, έδινε ασταμάτητα και ακούραστα σε κάθε νέο, αλλά και σε κάθε άλλον που ζητούσε την γνώμη του, τη γνώση του, τη βοήθειά του.

Έτσι, έφτασε λίγα χρόνια αργότερα να επικοινωνεί ο ίδιος ο Αϊνστάιν, να ανταλλάσσει πληροφορίες, μαθηματικές ιδέες, να εμβαθύνει στους νόμους της φυσικής και του σύμπαντος, σε θέματα ύλης και αντί-ύλης και όχι μόνον. Με ποιόν;

Μ’ αυτόν που το Ελληνικό κράτος, τον απέρριψε από καθηγητή Πανεπιστημίου, από καθηγητή Στρατιωτικής Σχολής, τον απέρριψε από καθηγητή Λυκείου και Γυμνασίου. Αυτό το Ελληνικό κράτος που τόσες φορές, δυστυχώς, ντρόπιασε τους Έλληνες με το φτωχό του πνεύμα.

Αλίμονο, μιλάμε για ένα κράτος που δεν δύναται να ξεχωρίσει τον άξιο από τον ανάξιο. Ένα κράτος που ακόμη και σήμερα δεν μπορεί να ξεχωρίσει τους σημερινούς *Καραθεοδωρήδες*, από τα σπανάκια και τα μαρούλια. Έτσι και τότε. Η Ελλάδα τον έδιωξε, οι Γερμανοί τον ξαναδέχτηκαν με ανοιχτές τις αγκάλες. Τον δέχτηκαν, διότι ήξεραν κάτι που το Ελληνικό κράτος και αυτοί που παίρνουν τις αποφάσεις δεν αποδέχτηκαν ποτέ, ότι μόνον με τα φωτεινά μυαλά μπορεί να πάει μια χώρα μπροστά.

Κάτι που το κατάλαβαν εδώ και 400 χρόνια οι Άγγλοι, οι Γάλλοι και οι Γερμανοί, εδώ και 200 χρόνια οι Ηνωμένες Πολιτείες, ο Καναδάς, η Αυστραλία.

Εμείς ακόμη δεν το έχουμε καταλάβει. Πώς να το καταλάβουν στα 1908; Που να βρουν το πνεύμα να το καταλάβουν;

Ευτυχώς η τύφλα μας δεν κράτησε πολύ. Δυο τρία χρόνια αργότερα ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή λαμβάνει πρόσκληση Ελληνικού Πανεπιστημίου να συμμετάσχει στην ομάδα των καθηγητών του. Εκείνος, ευγενής στην όψη, στο πνεύμα και στην ψυχή, ξεχνά αυτομάτως το αίσθημα της ξεφτίλας που αισθάνθηκε λίγα χρόνια πριν και δέχεται.

Δέχεται να ασχοληθεί με την εκπαίδευση των Ελλήνων φοιτητών στην Φυσικομαθηματική σχολή του πανεπιστημίου Αθηνών, διατηρώντας συνεχώς την επαφή του με την Γερμανία και τους συναδέλφους του, εξακολουθώντας να ασχολείται με εργασίες που είχε αναλάβει.

Πιστεύω ότι και να προσπαθούσε να αποκοπεί από την Γερμανία, οι Γερμανοί δεν θα τον άφηναν. Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρής ήταν πια για πάντα δεμένος με την Γερμανία. Εκεί γεννήθηκε, εκεί σπούδασε μα-

θηματικά (στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου και του Γκέτιγκεν) εκεί δίδαξε και εκεί έλαμπε. Κι' όσο αυτός έλαμπε, τόσο οι Γερμανοί φωτίζονταν, τόσο αναπτύσσονταν, τόσο περισσότερο άκμαζε η κοινωνία τους, μόνον που κατά την άποψή μου οι Γερμανοί τον πρόδωσαν. Πιστεύω ότι οι Γερμανοί έκαναν κακή χρήση των γνώσεων που τους έδωσε. Μόλις το 1914 ξέσπασε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, ένας πόλεμος που τον ξεκίνησαν οι Γερμανοί μέσα σ' ένα κύμα ενθουσιασμού. Οι γνώσεις του Καραθεοδωρή, χρησιμοποιήθηκαν για υπολογισμούς σφαιρών, κανονιών, μυδραλίων, βελινεκών, αζιμούθιου, αποστάσεων, απολογισμών νεκρών, τραυματιών, υλικών πολέμου, μπαρούτης, αλόγων και χιλίων δυο άλλων "πολεμικών λεπτομερειών και λογισμικού".

Δυστυχώς τα μαθηματικά της Δημιουργίας των Συμπάντων του Καραθεοδωρή, μετατράπηκαν στα χέρια των Γερμανών σε Μαθηματικά του ολέθρου. Οι Γερμανοί έχασαν τελικά τον πόλεμο. Οι Γερμανοί έχασαν περισσότερα απ' ότι νόμιζαν, πιο πολλά από αυτά που καταμετρήθηκαν.

Το κυριότερο ήταν ότι χάνοντας τα μαθηματικά του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή, έχασαν ταυτόχρονα και το ανθρώπινο μέτρο.

Παρ' όλη την ευγένεια του Διδάσκαλου, οι μαθητές ήταν αγενείς και το πλήρωσαν. Μαζί τους πλήρωσαν και άλλοι λαοί που δεν έφταιγαν.

Λαοί που αν και δεν γνώριζαν τα μαθηματικά του Καραθεοδωρή, γνώριζαν ότι χρειάζεται η απλή αριθμητική για να μετρήσει κανείς τα εκατομμύρια των μικρών παιδιών που έχασαν τους γονείς τους σ' έναν άχρηστο πόλεμο.

Πώς να αισθανθήκε ο ίδιος ο Κωνσταντίνος κοιτάζοντας πόσα αίσχη και πόσοι θάνατοι έγιναν στο βωμό της γνώσης των ανώτερων μαθηματικών που εκείνος πρέσβευε; Που για άλλον σκοπό τα δίδασκε και για άλλους σκοπούς χρησιμοποιήθηκαν; Πως αντίκρισε και με ποια συναισθήματα το Γερμανικό Μανιφέστο των 92 Γερμανών διανοουμένων του 1915, όπου δηλώνονταν ξεκάθαρα ότι ο “Γερμανικός πολιτισμός είναι ταυτόσημος του Γερμανικού Μιλιταρισμού;

Απλούστατα, του ζητήθηκε να το υπογράψει και ο ίδιος αλλά αυτός αρνήθηκε. Για τον Καραθεοδωρή, ο μιλιταρισμός δεν είναι σε καμιά περίπτωση ταυτόσημος με τον πολιτισμό.

Οι Γερμανοί ούτε που το κατάλαβαν αυτό. Αυθεντίες των μαθηματικών στη Μέκκα αυτής της επιστήμης, το πανεπιστήμιο του Γκέτιγκεν και του Βερολίνου, δεν είχαν καταλάβει ότι τα Μαθηματικά, δεν είναι μια τέχνη δημιουργίας Μιλιταρισμού και πολεμικών όπλων, αλλά η βάση των Νόμων του Σύμπαντος για την δημιουργία της Ζωής.

Ο Καραθεοδωρής, συνέχισε να παραμένει μαζί τους κάτω από την ίδια επιστημονική στέγη, χωρίς όμως εκείνη την παλιά δίψα να βρεθεί κοντά στους συναδέρφους του καθηγητές. Είχε κρυώσει κοντά τους, δεν έβρισκε πλέον τον πολιτισμό, αλλά τον μιλιταρισμό. Το έβλεπε συνέχεια, ασταμάτητα, και μέχρι το 1918 που δίδασκε στο Γκέτιγκεν, και μετά που μεταφέρθηκε στο Βερολίνο, το τότε προπύργιο του μιλιταρισμού που έψαχνε να βρει έναν εθνικό ήρωα, που αργότερα βρήκε τον Χίτλερ.

Η ζωή του στη Γερμανία συνεχίζεται, κατέχοντας από το 1919 την θέση του καθηγητή Φρομπένιους, χρονιά κατά την οποία ανακηρύσσεται μέλος της Πρω-

σικής Ακαδημίας Επιστημών, ημέρα κατά την οποία ο Μαξ Πλάνκ, ο μεγαλύτερος Γερμανός θεωρητικός της Κβαντικής Φυσικής, τον υποδέχεται με έναν λόγο τέτοιου μεγάλου κύρους, που ακόμη και σήμερα αποτελεί τεκμήριο στην συλλογή “Λόγοι προσωπικοτήτων της Πρωσικής Ακαδημίας Επιστημών”, που αν και σήμερα δεν υπάρχει με τον ίδιο τίτλο, συνεχίζει ως Γερμανική Ακαδημία Επιστημών να διατηρεί τόσο τον λόγο του Μαξ Πλάνκ, όσο και τον λόγο του Καραθεοδωρή, της ίδιας ημέρας, 3^{ης} Ιουλίου 1919.

Εκείνη την χρονιά ο πιστός του φίλος Ελευθέριος Βενιζέλος τον καλεί για συνάντηση στο Παρίσι, όπου επρόκειτο να μεταβεί για να λάβει μέρος στην ‘Διάσκεψη της Ειρήνης’. Εκεί γίνεται μια συζήτηση ουσίας σχετικά με θέματα παιδείας στην Ελλάδα. Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή απέτυχε στην πρώτη του απόπειρα σύνδεσής του με την Ελλάδα το 1908. Μετά απέτυχε ή τουλάχιστον δεν υλοποιήθηκε η πρόσκληση του 1911. Τώρα ο Ελευθέριος Βενιζέλος του μιλούσε ζεστά για ένα σοβαρό του σχέδιο: την δημιουργία του Πανεπιστημίου Σμύρνης.

Ο αείμνηστος καθηγητής Νείλος Σακελαρίου γράφει για τον άνθρωπο Καραθεοδωρή:

‘Η ανατροφή και η οικογενειακή μόρφωσις του Καραθεοδωρή ήσαν Ελληνοπρεπείς. Καίτοι έζη εν Γερμανία όπου και έλαβε και διετήρησε το αξίωμα τακτικού Καθηγητού του Πανεπιστημίου και του Ακαδημαϊκού και του Geheimrat (Μυστικοσυμβούλου) διετήρησεν ακμαίον και αμάραντον τον θαυμασμόν του και την αγάπην του προς την Αθάνατον Ελλάδα, την οποία και ετίμα εξαιρετικώς δια της προσωπικής του αξίας και ικανότη-

τος. Ταύτα διαπιστούμεν ἐξ ἰδίας καὶ αὐτοπροσώπου ἀντιλήψεως.

Οσάκις ἐμάνθανεν εἰς το *Göttingen* ὅτι υπήρχεν ἐκεῖ Ἕλλην σπουδαστής, τον ἐκάλει εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐπληροφορεῖτο με ἐνδιαφέρον πατριωτικόν, πατρικόν τὰ τῆς ζωῆς του, κατέβαλλε δὲ πάσαν προσπάθειαν νὰ τονώσῃ τον ζήλον του καὶ νὰ τῷ παράσχῃ πάσαν δυνατὴν διευκόλυνσιν.

Κατὰ τὰς συνομιλίας του με Ἕλληνας καὶ ἰδίᾳ ἐπιστήμονας ἐν Γερμανίᾳ ἐξεφράζετο με θαυμασμόν διὰ τὴν Αἰωνίαν Ἑλλάδα, διὰ τὰς προόδους τῆς καὶ τὰς ἐπιτυχίας τῆς ἐν γένει κατὰ τοὺς διαφόρους πολέμους, λαμβάνων ὑπ' ὅψιν τον βραχὺν τὴν ἐν γένει πρόοδον τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν.

Ἐν τμήμα τῆς μεγάλης καὶ ευρείας Βιβλιοθήκης του Καραθεοδωρῆ ἐν *Göttingen*, στολισμένης γύρω με εἰκόνας τέχνης, ἀπετέλει τὴν ἐλληνικὴν βιβλιοθήκην του, πλουσίαν εἰς βιβλία ἱστορικά, λογοτεχνικά, ἀρχαιολογικά κλπ. Ἐκ τῶν συζητήσεων τὰς ὁποίας διεξήγε περὶ Ἑλλάδος, καὶ κατὰ τὰς ὁποίας διεκρίναμεν τον πόνον του, τὴν ἀγάπην του, τὴν λατρείαν του καὶ τὴν ἀέραντον ἀφοσίωσίν του πρὸς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα, συχνὰ παρουσίαζε καὶ σχετικὰ βιβλία Ἑλληνικά, ἢ καὶ Λατινικά, ὑπεδείκνυε δὲ διαφόρους παραπομπὰς πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἰσχυρισμῶν του'.

ΜΠΡΑΣΛΑΟΥ (1910)

Από το 1900 και για 10 συνεχή έτη η ζωή του γεμίζει από σπουδές και υφηγεσία στο πανεπιστήμιο του Γκέτιγκεν. Οι Γερμανοί συμμαθητές του και οι καθηγητές του Πανεπιστημίου, Klein, Hibert, και λίγο αργότερα ο Minkowski, υποκλίνονται μπροστά στην ευγένεια και στο μέγεθος του Κ. Καραθεοδωρή.

Του γίνονται προτάσεις να μπει σε εταιρείες, να αναλάβει θέσεις Διευθυντή Οικονομικού Τμήματος με μεγάλους μισθούς, αλλά εκείνος δεν δέχεται. Παραμένει ακλόνητος στις θέσεις του. Άλλωστε γιατί να παρατήσει αυτό που αποτελεί την ίδια του τη ζωή; Αυτό που του προσφέρει άπειρη ευχαρίστηση, τα μαθηματικά του, την αστρονομία του, τη φυσική του;

Λίγο έμεινε στη θέση του υφηγητή, την οποία κατέχει από μαθητής ακόμη. Σε δυο χρόνια αναγορεύτηκε καθηγητής μαθηματικών στο πανεπιστήμιο του Γκέτιγκεν.

Το 1910 παντρεύεται και λίγους μήνες αργότερα κλήθηκε από το πανεπιστήμιο του Μπράσλαου (που σήμερα ανήκει στην Πολωνία, πολύ κοντά στα Γερμανο-πολωνικά σύνορα). Εκεί βρίσκει τον φίλο του Erhard Schmidt, ο οποίος είχε βάλει το χεράκι του στην πρόσκληση του Καραθεοδωρή στη θέση του τακτικού καθηγητή, όμως αυτό δεν ήταν και το μόνο θέμα με το οποίο ασχολήθηκε.

Βλέποντας τις μεγάλες δυνατότητές του, του ζητούν να λάβει μέρος στη δημιουργία της Πολυτεχνικής Σχολής του πανεπιστημίου του Μπράσλαου. Εκείνος δεν χάνει την ευκαιρία, παρόλο που στο Γκέτιγκεν γεννιέται η κόρη του.

Έλαβε μέρος και βοήθησε στην οργάνωση της Πολυτεχνικής Σχολής, η οποία περιέλαβε στους κόλπους της και μαθητές της Στρατιωτικής Σχολής, στον κλάδο κατασκευών δημόσιων έργων, κάτι αντίστοιχο με την σχολή που είχε παρακολουθήσει ο Καραθεοδωρής στις Βρυξέλλες, απ' όπου πήρε το πτυχίο του πολιτικού μηχανικού. Σήμερα, στην πολωνική πια αυτή πόλη υπάρχει και έδρα στο όνομα του.

Ο Ε. Βενιζέλος τον παρακολουθούσε από μακριά. Κάτι μέσα του, του έλεγε, ότι αυτός ο άνθρωπος, ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, θα έπαιξε κάποτε ένα σοβαρό ρόλο στην Ελλάδα. Αυτό που δεν γνώριζε ήταν, τότε θα έρχονταν η κατάλληλη στιγμή. Στα 1910 ήταν ακόμη νωρίς. Και ο Ε. Βενιζέλος βρίσκονταν σε ανοδική πολιτική πορεία στην Ελλάδα.

Όμως πίσω στο Γκέτιγκεν υπάρχει μια οικογένεια. Επιστρέφει και συνεχίζει στην έδρα του τοπικού πανεπιστημίου. Ο ίδιος αναφέρει στα γραπτά του ότι η μεταπήδησή του το 1902 από το πανεπιστήμιο του Βερολίνου στο πανεπιστήμιο του Γκέτιγκεν, ήταν η σοφότερη απόφαση που είχε πάρει ποτέ στη ζωή του.

Κάποιοι άλλοι πιστεύουν ότι η σοφότερη απόφασή του, ήταν όταν στην Αίγυπτο αποφάσισε να μεταπηδήσει από Πολιτικός Μηχανικός σε σπουδές Μαθηματικών και επέλεξε την Γερμανία.

Τότε ήταν που έπρεπε να πάρει μια σειρά κρίσιμων αποφάσεων: Να σπουδάσει μαθηματικά; Ναι ή όχι; Αν 'ναι', που ήταν το σωστότερο, στο Παρίσι ή στη Γερμανία;

Το ένστικτό του τον οδήγησε σωστά: αποφάσισε να σπουδάσει μαθηματικά και μάλιστα στη Γερμανία. Δεν μετάνιωσε ποτέ του γι' αυτό.

Ο καθηγητής Δημήτριος Χόνδρος γράφει:

‘Από τέχνη υπό όλες τις μορφές εκαταλάμβανε όσον ολίγοι, και είχε και μια αρκετά καλή συλλογή από εικόνες. Στην βιβλιογραφία ήταν άφθαστος. Όχι μόνον είχε μια θαυμάσια βιβλιοθήκη με ωραίες σπάνιες εκδόσεις, αλλά μπορούσε να πη για κάθε βιβλίο, ιδίως αρχαίο ελληνικό, τα πάντα (εκδότη, ημερομηνία εκδόσεως, στοιχεία τυπογραφείου, άλλες εκδόσεις...)’.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΜΥΡΝΗΣ (1919)

Το 1919 μετά από απόβαση Ελληνικών δυνάμεων στη Σμύρνη, η πόλη απελευθερώθηκε και ο Ελευθέριος Βενιζέλος θεώρησε ότι εκεί έπρεπε να γίνει το δεύτερο μετά των Αθηνών, πανεπιστήμιο της Ελλάδος.

Έτσι κατέληξε ότι είχε έρθει η ώρα να μιλήσει σοβαρά με τον φίλο του Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή, που διέπρεπε στην Γερμανία και έχαιρε της επιστημονικής εκτιμήσεως των μαθηματικών και φυσικών σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Ήταν μόλις μερικές εβδομάδες μετά την ανακήρυξη του Καραθεοδωρή σε μέλος της Πρωσικής Ακαδημίας επιστημών που ο Βενιζέλος θα πήγαινε στο Παρίσι. Η καλύτερη ευκαιρία για να συζητήσουν την ίδρυση του Πανεπιστημίου Σμύρνης, η οποία μόλις είχε απελευθερωθεί και ο Ε. Βενιζέλος ονειρευόταν να μετατραπεί σε λίκνο του Ελληνικού Πολιτισμού. Ποιον χρειαζόνταν; Κάποιον που να έχει γαλουχηθεί μέσα στην διπλωματία, την επιστήμη και την οργάνωση έργων. Αυτά όλα τα βρήκε στο πρόσωπο του Έλληνα καθηγητή μαθηματικών του πανεπιστημίου του Βερολίνου, Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή.

Εκείνος, δεν μπορούσε να πει όχι στον φίλο του Ε. Βενιζέλο, και μετά την συνάντησή τους στο Παρίσι, ανέλαβε να μελετήσει τις δυνατότητες δημιουργίας ενός πανεπιστημίου στην νέο-απελευθερωθείσα Σμύρνη. Σε μερικούς μήνες παρέδωσε στον Ε. Βενιζέλο σχέδιο, με το οποίο ο Κ. Καραθεοδωρή ανέλυνε την οργάνωση των σχολών, τον ρόλο τους, τις προβλεπόμενες δυνατότητες και τις ανάγκες που έπρεπε να καλύπτει, ως ένα πρώτο στάδιο δεκαετούς ανάπτυξης.

Ο Ε. Βενιζέλος δεν εξεπλάγη καθόλου. Παρέλαβε στα χέρια του αυτό που ονειρευόταν. Ο Κ. Καραθεοδωρή του είχε προτείνει τα εξής:

ΙΔΡΥΣΗ ΣΧΟΛΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ & ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Από όπου θα αποφοιτούσαν δάσκαλοι για τα ανώτερα εκπαιδευτήρια της περιοχής και της Μ. Ασίας. Στη σχολή αυτή θα διδάσκονταν η τουρκική, η αραβική, η περσική, η αρμενική, καθώς και η αρχαία και νεότερη εβραϊκή γλώσσα. Προβλεπόταν δε η λειτουργία ιδιαίτερου φροντιστηρίου για την πρακτική διδασκαλία φοιτητών άλλων σχολών.

ΙΔΡΥΣΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ & ΣΧΟΛΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Με σκοπό την μόρφωση και εκπαίδευση πολιτικών μηχανικών, μηχανολόγων, αρχιτεκτόνων, ηλεκτρολόγων, χημικών, γεωλόγων, βοτανολόγων, ζωολόγων κ.α. Επίσης προβλεπόταν η διοργάνωση ειδικών σεμιναρίων επιμόρφωσης κτηματιών γεωργών και κτηνοτρόφων, καθώς και για την καταπολέμηση των νόσων των ζώων και των φυτών. Η επιστημονική έρευνα και οι μελέτες

θα γινόταν στα εργαστήρια της σχολής και σε ένα πρό-
τυπο, πειραματικό-πilotικό αγρόκτημα στο Τεπέκιοι.

ΙΔΡΥΣΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Με σκοπό την ανάπτυξη του εμπορείου, των εξα-
γωγών και την δημιουργία επιχειρήσεων διεθνούς εμ-
βέλειας. Στη σχολή αυτή θα γίνονταν παράλληλη εκ-
παίδευση σε επιχειρηματική οικονομία και λογιστική.

ΙΔΡΥΣΗ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Στο οποίο θα μπορούσαν να γίνονται χωρίς κόστος
βακτηριολογικές, υγιεινολογικές, ουρολογικές και
βιοχημικές εξετάσεις, θα παρασκευάζονταν εμβόλια,
οροί, αντιτοξίνες, αντιγόνα κ.α. Το ινστιτούτο αυτό θα
φρόντιζε για την καταπολέμηση των λοιμωδών νόσων,
της ελονοσίας, της φυματιώσεως, των αφροδισίων και
επιδημιών. Θα αποτελούσε παράλληλα ένα κέντρο
μετεκπαίδευσης των γιατρών, οι οποίοι θα επιθυμούσαν
να αναλάβουν θέση σε δημόσια υγειονομική υπηρεσία.
Επίσης θα γίνονταν ειδικά σεμινάρια σε νοσηλευτές και
μαίες.

ΙΔΡΥΣΗ ΣΧΟΛΗΣ

ΧΩΡΟΣΤΑΘΜΩΝ & ΕΡΓΟΔΗΓΩΝ

Από όπου θα αποφοιτούσαν επιστάτες τεχνικών έρ-
γων, και ιδιαίτερα έργων υποδομής, όπως δρόμοι, λιμά-
νια, γέφυρες, υδραγωγεία, νοσοκομεία, σχολεία.

ΙΔΡΥΣΗ ΑΝΩΤΕΡΟΥ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΥ ΙΕΡΟ-ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ

Για τη μόρφωση μουφτήδων και ιερο-δικαστών.

ΙΔΡΥΣΗ ΣΧΟΛΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

Για τη διδασκαλία της κοινωνικής και οικονομικής επιστήμης και του διοικητικού δικαίου.

ΙΔΡΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Η οποία θα περιείχε όχι μόνο συγγράμματα, αλλά και βιβλία γενικού ενδιαφέροντος.

Ο Ε. Βενιζέλος απεδέχθη το σχέδιο και κάλεσε τον Καραθεοδωρή, να πάρει τη θέση του καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών και ταυτόχρονα να μεταβεί στην Σμύρνη για την οργάνωση και ίδρυση του νέου Πανεπιστημίου, με αρχικό μισθό 4.000 δραχμών και 5ετές συμβόλαιο συνεργασίας (όταν ο μισθός γραμματέα της εποχής εκείνης δεν ξεπερνούσε τις 300 δραχμές).

Όλα συνηγορούσαν στο ότι ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή θα γίνονταν ο στυλοβάτης του πανεπιστημίου Σμύρνης, μιας πόλης που χρειάζονταν κατεπειγόντως να πάρει τον σωστό ρόλο του πολιτισμικού, εμπορικού, οικονομικού και Διοικητικού κέντρου της Μικράς Ασίας, σε μια περίοδο όπου παίζονταν μεγάλα διπλωματικά παιχνίδια σε όλη την περιοχή.

Το πανεπιστήμιο Σμύρνης ήταν ουσιαστικά αποτέλεσμα της διπλωματικής πολιτικής και στρατιωτικής σκέψης του Βενιζέλου, σε μια περίοδο που επιθυμούσε να αποδείξει στην Αρμοστεία των Μεγάλων Δυνάμεων ότι η επιλογή να παραχωρηθεί η Σμύρνη στην Ελλάδα, δεν ήταν λάθος αλλά το σωστότερο που είχαν αποφασίσει ποτέ.

Έτσι ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή βρέθηκε στη Σμύρνη στον Λόφο Καλαμπάκ Τεπέ όπου υπήρχε το καταλληλότερο κτήριο για να στεγαστούν οι Σχολές, τα

εργαστήρια, η βιβλιοθήκη. Δεν υπήρξε κάτι που να χρειάζονταν και να μην το είχε. Τα κονδύλια εγκρίνονταν, η οργάνωση προχωρούσε και το πανεπιστήμιο έπαιρνε σάρκα και οστά. Μέσα σε δυο χρόνια διατέθηκαν 700 χιλιάδες μάρκα, από τα οποία τα 200.000 παραχωρήθηκαν από την Αρμοστεία Σμύρνης και τα 500.000 από το Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδος, χωρίς να λείπουν διάφορα μικροποσά για κάλυψη των λεγόμενων λεπτομερειών.

Το καμάρι του Καραθεοδωρή ήταν η βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου Σμύρνης, τομέα που ο Κωνσταντίνος θεωρούσε την ραχοκοκαλιά των σχολών του.

Οι Έλληνες και οι άλλοι κάτοικοι της Σμύρνης, που κατά τον Χρ. Αγγελομάτη στα “Χρονικά της Μεγάλης Τραγωδίας” άγγιζαν όλοι μαζί τις 350.000 (εκ των οποίων οι Έλληνες έφταναν τις 200.000), περίμεναν πως και πώς να στείλουν τα παιδιά τους στο πρώτο πανεπιστήμιο της Πόλης, αν και μέχρι τότε, υπήρχαν διάφορες άλλες σχολές, όχι όμως πανεπιστημιακές, όπως η Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης, (από το 1862 αναγνωρισμένη από το κράτος της Ελλάδος), η Σχολή Αρώνη (που με βασιλικό διάταγμα του 1911 είχε αναγνωριστεί ως ισότιμα των δημόσιων σχολείων της Ελλάδος), το Κεντρικό Παρθεναγωγείο (που ιδρύθηκε το 1830) κ.α.

Όμως ένα Πανεπιστήμιο με δυνατότητα να καλύψει τις ανώτατες σπουδές τουλάχιστον 500 σπουδαστών, ήταν κάτι διαφορετικό. Τον καιρό εκείνο όλοι οι νεαροί Έλληνες της Σμύρνης που ήθελαν να σπουδάσουν, πήγαιναν είτε στην Αθήνα είτε σε άλλες χώρες (Γαλλία-Γερμανία- Βέλγιο- Μ. Βρετανία). Το πανεπιστήμιο της Σμύρνης όμως, θα κάλυπτε τις ανάγκες και άλλων γειτονικών πόλεων της Μ. Ασίας, όπως και των Ελληνικών νησιών πλησίον των Μικρασιατικών παραλίων.

Ο Ε. Βενιζέλος δεν είχε στον νου του αποκλειστικά και μόνο την ανάπτυξη της Σμύρνης, αλλά με κέντρο τη Σμύρνη την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Παράλληλα προετοίμαζε την είσοδο μη Ελλήνων σπουδαστών για σπουδές πάνω σε Ανατολικές επιστήμες, αλλά σε Ελληνικό περιβάλλον, κίνηση πολιτική για το μεγαλύτερο δέσιμο των Ελλήνων και των Ανατολικών φυλών, που σταδιακά θα εξύψωνε τον ρόλο της Ελλάδας. Εκεί, στις Ανατολικές σχολές, θα διδάσκονταν σχεδόν όλες οι γλώσσες της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου. Έτσι ακόμη και η βιβλιοθήκη θα έπρεπε να καλύπτει τις αντίστοιχες ανάγκες.

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή ως οργανωτής του Πανεπιστημίου της Σμύρνης, ήταν άμεσος υφιστάμενος του ύπατου αρμοστή Αριστείδη Στεργιάδη. Ο Στεργιάδης, αν και πολλοί αναφέρουν ότι ήταν δύστροπος και δύσκολος χαρακτήρας, ενθουσιάστηκε από τον άνθρωπο και επιστήμονα Καραθεοδωρή και ήταν πάντα πρόθυμος να βοηθήσει για να ολοκληρωθεί η οργάνωση του Πανεπιστημίου. Η πολιτική του διαίσθηση τον οδήγησε γρήγορα στη διαπίστωση ότι ο Καραθεοδωρή ήταν ένας έντιμος και ακέραιος επιστήμονας, που είχε τάξει σκοπό της ζωής του τη λειτουργία του Πανεπιστημίου.

Η βιβλιοθήκη ήταν το κέντρο της προσοχής του Καραθεοδωρή. Απαίτησε να την αναλάβει ο Δρ. Γ. Αουσέρερ, ειδικός βιβλιοθηκάριος της Εθνικής Βιβλιοθήκης του Βερολίνου και το πέτυχε. Ο Αουσέρερ μεταφέρθηκε στην Σμύρνη, αφού πέτυχε την αγορά συγγραμμάτων μεγάλης αξίας τα οποία συσχευάστηκαν σε 36 τεράστια κιβώτια, με μοναδική προσοχή και ασφάλεια.

Λίγους μήνες αργότερα, σ' αυτή την πρώτη αξιόλογη βιβλιοθήκη προσετέθησαν σειρές και μεμονωμένα βιβλία σχετικά με την ιστορία των πόλεων και περιοχών της Μ. Ασίας, μια μοναδική συλλογή για τον καιρό εκείνο.

Ο Ύπατος Αρμοστής Στεργιάδης ήταν ικανοποιημένος με την πρόσληψη του Αουσέρερ στην θέση του Γενικού Βιβλιοθηκάριου του πανεπιστημίου Σμύρνης.

Τόσο αυτός, όσο και οι υπόλοιποι συντελεστές και καθηγητές, με πρωτοστατούντα τον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή, αποτελούσαν τις καλύτερες επιλογές για το ξεκίνημα του πανεπιστημίου Σμύρνης.

Καθηγητές που επιλέχθηκαν για το Πανεπιστήμιο Σμύρνης το 1919-1920:

Για την έδρα της φυσικής προσκάλεσαν τον Φρίξο Θεοδωρίδη, διπλωματούχο του Πολυτεχνείου της Ζυρίχης και μαθητή του διάσημου φυσικού Πιέρ Βάις (Pierre Weiss). Ο μισθός του ορίστηκε στις 3.000 δρχ. το μήνα.

Για την έδρα της χημείας διορίστηκε ο Π. Κυρόπουλος, ο οποίος υπήρξε για πολλά χρόνια βοηθός του σπουδαιότερου την εποχή εκείνη φυσικοχημικού και μεταλλειολόγου Α. Τάμαν (A. Tamann).

Για την αγρονομική επιστήμη διορίστηκε, με μηνιαίο μισθό 3.000 δρχ., ο Θεολόγος Κεσίσογλου από την Καισάρεια. Είχε σπουδάσει στην ανώτερη βελγική αγρονομική σχολή του Gembloux και είχε οργανώσει γεωργικές σχολές στην Κίνα, στην Κολομβία και στην Ουρουγουάη, όπου και δίδαξε μαθήματα κτηνοτροφίας. Είχε επίσης αξιόλογο συγγραφικό έργο σε γλώσσα γαλλική και ισπανική.

Μηχανουργός του Πανεπιστημίου της Σμύρνης, με πρόταση πάντοτε του Καραθεοδωρή, διορίστηκε ο Ε. Πάσκεβιτς, ο οποίος ανέλαβε τη διασκευή του εργαστηρίου φυσικής και χημείας.

Γραμματέας του Πανεπιστημίου διορίστηκε κι ανέλαβε ο Νικόλαος Κριτικός. Υπηρετούσε τότε στη Μεραρχία Κυδωνίων και αποσπάστηκε στην υπηρεσία του Πανεπιστημίου με ειδική διαταγή της Στρατιάς Μικρασίας.

Τέλος, στο αρχιτεκτονικό γραφείο του Πανεπιστημίου διορίστηκε ο Κ. Γιωτούλος.

Το 1922 όμως, τον Αύγουστο εκείνης της χρονιάς, γίνεται η εισβολή των Τούρκων, και δυστυχώς, συν τοις άλλοις, σταματά κάθε πρόοδος στην ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Σμύρνης.

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή βλέπει τη σκόνη των Τουρκικών ορδών να πλησιάζουν. Πληρώνει τους καθηγητές και μετά την εκφώνηση ενός σύντομου λόγου τους εύχεται καλή τύχη και καλή αντάμωση, και τους ζητά να βιαστούν να προλάβουν τα καράβια στην προκυμαία του λιμανιού της Σμύρνης.

Εκείνος μένει για να κλειδώσει το Πανεπιστήμιο. Το μόνο που πρόλαβε να κάνει ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή ήταν να σώσει την βιβλιοθήκη που την έστειλε στην Αθήνα. Δυο ημέρες πριν την πλήρη καταστροφή έστειλε την οικογένεια του σε γειτονικό Ελληνικό νησί, και εκείνος ήταν από τους τελευταίους Έλληνες του άφησαν τη Σμύρνη.

Για τις τελευταίες εκείνες ημέρες του στη Σμύρνη έχουν γραφτεί τα εξής:

Ο Χρήστος Εμ. Αγγλελομάτης αφηγείται:

Έκινδύνευσε και ο οργανωτής του Πανεπιστημίου της Σμύρνης, Καραθεοδωρή, να πέση εις τα χέρια των Τούρκων. Έμεινε ο λαμπρός αυτός Έλλην μέχρι της τελευταίας στιγμής εις το Πανεπιστήμιον δια να σώση το εργαστηριακόν υλικόν, που είχε ολίγον προ της καταστροφής μεταφερθή από την Γερμανίαν, βέβαιος, ότι ο Στεργιάδης, που τον εθεωρούσε φίλον του και τον είχε φέρει από την Γερμανίαν, θα του εξησφάλιζε μίαν θέσιν επί της 'Νάξου'. Αλλά ο Στεργιάδης δεν είχαν εγκαταλείψει εις το έλεος του Θεού αρκετούς δικαστικούς μόνον, αλλά και αυτόν. Και ίσως ο Καραθεοδωρή να μη διέφευγε την σύλληψιν, αν δεν τον συνήντα ένας συμρναίος δημοσιογράφος, ο Θεοδόσιος Δανιηλίδης, ο οποίος τον μετέφερε με την βάρκαν που διέθετεν ο ίδιος εις την 'Νάξον' ...'.

Ο καθηγητής Χάινριχ Τίτσε (Heinrich Tietze) σημειώνει:

‘Η βίαιη είσοδος των Τούρκων στη Σμύρνη εκμηδένισε τα σχέδια για το Πανεπιστήμιο της Σμύρνης. Μέσα στα δεινά που έλαβαν χώρα, πέτυχε αυτός να εξασφαλίσει τη διαφυγή της συζύγου του και των παιδιών του προς τη Σάμο, όπου είχε συγγενείς, ενώ ο ίδιος έμεινε. Επιβιβάσθηκε δε μόνο κατά το τελευταίο λεπτό σε ένα πλοίο με το οποίο έφτασε στον Πειραιά. Μόνο μετά από πολλές εβδομάδες ήρθε σε επαφή με τους δικούς του’.

Ο Σ. Λοβέρδος στο βιβλίο του ‘Ο μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος’ αναφέρει:

‘26 Αυγούστου 1922: Ο Υπατος Αρμοστής επιχειρών να αναχωρήση αναχαιτίζεται υπό του εξηγριωμένου πλήθους. Αγγλικόν άγημα εξασφαλίζει την επιβίβασίν του επί

του επί του 'Άιρον Ντιούκ'. Τελευταίοι δημόσιοι λειτουργοί αναχωρούν ο πρύτανις κ. Κ. Καραθεοδωρή και ο ταμίας κ. Ρεβελής, συναποκομίζοντας όλα τα περιουσιακά στοιχεία της υπηρεσίας των. Αποπλέουν τα τελευταία πλοία κατάφορτα προσφύγων.. '.

Ο Χ. Τίτσε (H. Tietze) γράφει:

Ή πολυμέρεια του Καραθεοδωρή επεκτεινόταν πολύ πέρα από την ειδικότητά του. Μπορούσε να συζητεί για τη μεσαιωνική Ιστορία της Ελλάδος ή μπορούσε να διηγείται την ιστορία όλων των περιόδων της Γαλλίας. Ήταν απόλυτα εξοικειωμένος με ορισμένες εποχές σαν να τις είχε ζήσει, όπως για παράδειγμα την κλασική αρχαιότητα. Αλλά και στα γεγονότα του παρόντος έπαιρνε ζωηρό μέρος. Για τον Καραθεοδωρή η Ιστορία ήταν δάσκαλος που του μάθαινε να κατανοεί τα σήμερα γινόμενα'.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Να μια λέξη που ταιριάζει απόλυτα στον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή. Πόσα να πει κανείς για τον Έυγενή Καραθεοδωρή, για τον Επιστήμονα, για τον Λάτρη της Τέχνης, για τον θαυμαστή των Αρχαίων ημών προγόνων, των Ελλήνων φιλοσόφων, τον 'Καθηγητή' Καραθεοδωρή, τον Χριστιανό, τον διπλωμάτη, τον πατέρα, τον σύζυγο.

Ήταν άνθρωπος που χωρίς να το θέλει, χωρίς να το επιδιώκει, έκλεβε τον θαυμασμό όλων, όπου και αν βρίσκονταν, σε όποια θέση και αν υπηρετούσε την ανθρωπότητα. Δεν υπήρχε άνθρωπος που να τον γνώριζε και να μην τον θαύμαζε, ποτέ για ένα μόνο θετικό του στοιχείο. Τον θαύμαζαν για όλα του, για την ευγένεια και την ανθρωπιά του, την καλλιέργειά του, την ηρεμία του, την δυνατότητα του να βλέπει τις λύσεις εκεί που ο μέσος νους κολλούσε, για την πραότητα του, την μετριοφροσύνη του που εξέπεμπε σοφία, τη σεμνότητα μπροστά στο μεγαλείο του πνεύματος.

Παρά τις επιβραβεύσεις του και τις θέσεις του ανάμεσα σε μεγάλα ονόματα πρώην καθηγητές του, εκείνος, σαν γνήσιος ολόψυχος υπηρέτης της ανθρωπότητας συνέχιζε να δίνει ασταμάτητα, ότι και όσα ο Θεός του παρείχε, μέσα από την ευγένεια που τον διακατείχε και το επιστημονικό του κύρος.

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, δεν ήταν άνθρωπος που έβλεπε συμμαθητές, συμφοιτητές, καθηγητές. Έβλεπε ανθρώπους. Γι' αυτό ποτέ δεν νοιάστηκε για θέσεις και έδρα. Του δίνονταν απλόχερα μετά από πρόταση των αιώνιων θαυμαστών του, αυτών των ίδιων

ταση των αιώνιων θαυμαστών του, αυτών των ίδιων των καθηγητών του. Ποτέ δεν πίστεψε κανείς ότι στον χαρακτήρα του Καραθεοδωρή χωρούσε το μίσος, η έχθρα, η εκδίκηση, η απάτη, τα κόλπα και τα μυστικά που καρφώνουν πίσω από την πλάτη.

Ευθύς και ικανοποιητικά διπλωματικός, ικανότατος διαχειριστής των ξένων γλωσσών, άριστος χρήστης της ελληνικής, κατάφερνε άνετα να κλέβει τον θαυμασμό όσων τον πρωτο-γνώριζαν και να απολαμβάνει τον συνεχή θαυμασμό όσων ήδη τον γνώριζαν.

Από την αρχή του 1885 που γράφτηκε στο Γυμνάσιο των Βρυξελλών είχε αρχίσει να κερδίζει τον θαυμασμό των συμμαθητών του και τον σεβασμό των καθηγητών του. Πρώτος και καλύτερος ο καθηγητής Μαθηματικών Angenot, το μεγάλο στήριγμα του Κ. Καραθεοδωρή στους Διαγωνισμούς Μαθηματικών 'Concours Generoux', αυτός που χρειάστηκε να τον σπρώξει για να λάβει μέρος, να κάνει την αίτηση για να δηλώσει συμμετοχή. Γιατί όμως χρειάστηκε ο Angenot να σπρώξει τον 17χρονο Κωνσταντίνο; Για έναν και μοναδικό λόγο: Οι Διαγωνισμοί Μαθηματικών 'Concours Generaux' προσέλκυαν τα βλέμματα όλων των μαθητών των Λυκείων και Γυμνασίων του Βελγίου, όπως και όλων των καθηγητών, κυρίως των μαθηματικών και των φυσικών της χώρας. Για να λάβει κάποιος στους διαγωνισμούς, προτείνονταν από καθηγητές και εκπροσωπούσε τη σχολή του και το σχολείο του.

Για κάθε έναν λοιπόν που προτείνονταν από καθηγητές να λάβει μέρος, γίνονταν πολύ κουβέντα σε όλους τους κύκλους και αυτό ήταν που προσπαθούσε να μην συμβεί ο Καραθεοδωρή: να γίνεται κουβέντα γύρω από το όνομα του. Το ίδιο πρόβλημα αντιμετώπισε και

αργότερα όταν νίκησε, παίρνοντας το πρώτο βραβείο το 1890. Όλοι μιλούσαν γι' αυτόν, τον Έλληνα Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή από την Ελλάδα, γιό του Πρέσβη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ο Κωνσταντίνος δεν άντεχε όλα αυτά τα βαρύγδουπα. Ο Κωνσταντίνος ήταν απλά ο Κωνσταντίνος. Όλα τα άλλα δεν τα χρειάζονταν, δεν είχε ανάγκη από διαφήμιση και κράχτες. Ζούσε λυτά και ήσυχα, αποφεύγοντας τις λαμπερές δημοσιότητες.

Οι 'άλλοι' όμως δεν μπορούσαν να μην μιλούν για τον συμμαθητή τους 'Καραθεοδωρή' ή τον μαθητή τους 'Καραθεοδωρή'. Ο Κωνσταντίνος έπρεπε να συνηθίσει. Τα' όνομα του δεν θα περνούσε απαρατήρητο πουθενά πια. Όπου και αν βρίσκονταν οι άλλοι θα μιλούσαν γι' αυτόν. Κι εκείνος θα κοκκίνιζε από μετριοφροσύνη, συνηθίζοντας έντεχνα να στρέφει την συζήτηση προς άλλα θέματα, άσχετα με τ' όνομα του.

Ήταν όμως φοβερός διπλωμάτης. Οι συμμαθητές του τον καταλάβαιναν ότι προσπαθεί να αποφύγει οποιαδήποτε συζήτηση γύρω από τα κατορθώματα του αφού την ίδια στιγμή άρχιζε να μιλάει για τα μεγαλύτερα κατορθώματα και επιδώσεις των συμμαθητών του στην Ιστορία, τον Αθλητισμό και στις κοπέλες. Και δεν ήταν ότι είχε γαλουχηθεί κοντά στον πατέρα του στη διπλωματία και στο χειρισμό των γλωσσών. Ανέπτυξε τα προσόντα αυτά σε μια προσπάθεια να μην γίνετε το επίκεντρο συζητήσεων.

Ναι, αλλά ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή, συνέχισε να κατακτά τις καρδιές όσων τον γνώριζαν. Το φαινόμενο συνεχίζονταν και παράλληλα συνεχίζονταν και η προσπάθεια του να ξεφύγει σεμνότυφα από τους προβολείς. Και μετά ήρθε το 1891, η δεύτερη χρονιά των διαγωνισμών μαθηματικών 'Concours Generoux'. Οι

καθηγητές του περίμεναν από αυτόν μια δεύτερη νίκη. Τ' όνομα του ακούγονταν ακόμα περισσότερο και η ευθύνη του μεγάλωνε. Επί δύο μήνες πριν την μέρα του διαγωνισμού, ο Κωνσταντίνος και ο Angenot, το κύρος του οποίου διακυβεύονταν παράλληλα, προετοιμάζονταν πυρετωδώς για την νίκη. Ο Κωνσταντίνος δεν νοιάζονταν για τον εαυτό του καθόλου. Το βραβείο το ήθελε για τον Angenot, για το Λύκειο και για το όνομα της Ελλάδας.

Στα προκριματικά έλαβαν μέρος εκατοντάδες μαθητές με κλίση στα μαθηματικά. Πέρασαν 132. Λίγη ώρα αργότερα δόθηκε η δεύτερη άσκηση. Πέρασαν 35. Μετά από λίγο δόθηκε η Τρίτη. Πέρασαν 7. Ο Καραθεοδωρής ήταν εκεί. Δόθηκε και η τελευταία άσκηση και οι μαθητές έσκυψαν πάνω στα χαρτιά τους. Ο χρόνος περνούσε και οι μαθητές ο ένας μετά τον άλλον κατέθεταν την επίλυση του προβλήματος.

Οι εξεταστές πήραν τα γραπτά, τα εξέτασαν και κοιτάχτηκαν μεταξύ τους. Και τότε ανακοίνωσαν ότι με ομόφωνη απόφασή τους, θεωρούν όλους τους εξετασθέντες πρώτους και πρέπει να γίνει και συμπληρωματική τους εξέταση, με μια νέα άσκηση. Όποιος την λύσει θα θεωρηθεί ο πρώτος των πρώτων. Δεν θα δοθεί δεύτερο και τρίτο βραβείο. Ο Διαγωνισμός προχώρησε. Η άσκηση δόθηκε και το αποτέλεσμα σε 15 λεπτά ήρθε. Οι 6 δήλωσαν αδυναμία. Ο Κωνσταντίνος ήταν ο μόνος που έδωσε λύση και απάντηση. Ανακηρύχθηκε ο μοναδικός νικητής του διαγωνισμού μαθηματικών 'Concours Generaux' του 1891, νίκη που έφερε το Λύκειο του σε ακόμη μεγαλύτερη εκτίμηση, νίκη που έδωσε φτερά περηφάνιας στον Angenot, και απεριόριστη χαρά στον Έλληνα σπουδαστή.

Τώρα όσο και να το απέφευγε ο Κωνσταντίνος, δεν θα κατάφερνε να στρέψει σε άλλα θέματα την προσοχή, τις συζητήσεις και την δημοσιότητα. Τ' όνομα του κάλυπτε χιλιάδες συζητήσεις και η φήμη του μεγάλωνε ασταμάτητα. Πως να σταματήσουν συμμαθητές και καθηγητές να μιλούν γι' αυτό το κατόρθωμα του 18χρονου Καραθεοδωρή; Ήταν αδύνατο. Ο Angenot ήταν ταυτόχρονα πανευτυχής και δυστυχισμένος. Βρήκε τον τέλειο μαθητή, όμως ο μαθητής είχε αποφοιτήσει. Είχε ολοκληρώσει τον κύκλο φοίτησης και έπρεπε να απλώσει τα φτερά του για νέες σπουδές. Που να βρει τώρα ένα νέο Καραθεοδωρή; Τέτοια πιθανότητα δεν υπήρχε. Το αστέρι του Κωνσταντίνου έπρεπε να πορευθεί σε νέα πορεία, σε ανώτερες πνευματικές σφαίρες.

Βρέθηκε στην Στρατιωτική Σχολή του Βελγίου, ότι καλύτερο υπήρχε στο Βέλγιο για τον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή. Με την είσοδό του ανέβηκε το επίπεδο της Σχολής. Ποια σχολή δεν θα ήθελε στους κόλπους της τον νικητή δύο κατά σειρά 'Concours Generaux'; Τον δέχθηκαν χωρίς πολλά λόγια.

Δεν ήταν πλέον δύσκολο να κλέψει τις καρδιές των συμμαθητών του, οι οποίοι, αν και είχαν λόγους να τον 'φθονούν', τελικά τον εκτίμησαν και τον θαύμασαν, από την στιγμή που γνώρισαν τον άνθρωπο Καραθεοδωρή. Ως σπουδαστής του τμήματος αλλοδαπών και πάλι έλαμψε, χωρίς να το επιζητήσει, χωρίς να το προσπαθήσει καθόλου. Το αστέρι του Καραθεοδωρή ακολούθησε την πορεία του, σταθερά και σεμνά. Τι είπαν γι' αυτόν αργότερα επιφανείς καθηγητές του και φίλοι του; Αξίζει να το δούμε σε βάθος.

E. Angenot
 Γυμνάσιο – Λύκειο Βρυξελλών
 Καθηγητής μαθηματικών

‘...Το να γνωρίζει κανείς τον Κωνσταντίνο Καραθεοδωρή, ήταν ταυτόχρονα εύκολο και δύσκολο. Ήταν εύκολο διότι ήταν ένας καθαρός και διάφανος νέος που ο χαρακτήρας του δεν έκρυβε ‘άσχημες εκπλήξεις’. Ήταν παράλληλα δύσκολο διότι διέθετε μεγάλη σοβαρότητα, εκλεπτυσμένο χιούμορ και σαφήνεια σκοπών και στόχων. Και τα δύο ήταν σπάνια σ’ έναν δεκαοχτάχρονο νέο. Πόσο μάλλον τόσο όμορφα συνδυασμένα σ’ ένα νεαρό άτομο.

Στα μετέπειτα 20 χρόνια παρακολούθησα όσο πιο τακτικά γίνονταν την εξέλιξη του Καραθεοδωρή. Γνώριζα για ποιους λόγους τον δέχθηκαν στο Βερολίνο, στο Γκέτιγκεν και επίσης γνώριζα ότι όλοι γύρο του κάτι έπαιρναν από την λάμψη του. Είχε λάμψη σοφού, ανάμεικτη με ευγένεια ολοκληρωμένου ανθρώπου.....

Δεν νομίζω ότι θα συναντήσω στο μέλλον άλλο πνεύμα σαν του Καραθεοδωρή. Τέτοια πνεύματα, με τόσο βάθος και τόσο ύψος είναι σπάνια....’

T. Aousgenter
 Συμμαθητής στην Στρατιωτική Σχολή του Βελγίου,
 γιος Αυστριακού Διπλωμάτη

‘Ο Κωνσταντίνος ήταν για μένα όλα όσα σημαίνουν ‘Έλληνας’. Μεγάλη ψυχή, ευρύ πνεύμα, σωστό ύψος ανθρωπιάς, ένας πραγματικός απόγονος ενός Σωκράτη, ενός Πυθαγόρα, ενός Αριστοτέλη. Όταν βρισκόμουν μαζί του νόμιζα ότι μαζί του έρχονταν και εκείνοι. Όλοι μαζί οι φιλόσοφοι της Κλασικής Ελλάδας.

Ήταν ο άνθρωπος που με μύησε στο τι σημαίνει Ελλάδα. Στο πρόσωπο του έβλεπα ένα γνήσιο απόγονο των Ελλήνων και όχι μόνο των φιλοσόφων, αλλά και ενός Περικλή, ενός Σόλωνα, ενός Θουκυδίδη. Ήταν η συμπύκνωση της Ελλάδας σε ένα πρόσωπο.'

Pierre Pozinault

Συμμαθητής στη Στρατιωτική Σχολή του Βελγίου
Γιος Τραπεζικού

‘Ο πατέρας μου χάρηκε πολύ όταν έμαθε ότι ο Καραθεοδωρής ήταν συμμαθητής μου. Γνώριζε τον πατέρα του Στέφανο Καραθεοδωρή από το 1875 ως Πρόσβη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και ήταν ένθερμος θαυμαστής της οικογένειας.

Τον Κωνσταντίνο τον γνώριζε από μικρό παιδί, όμως γι'αυτόν γνώρισε αρκετά τότε που βραβεύτηκε στους Διαγωνισμούς Μαθηματικών 'Concours Generaux'. ‘Τέτοια μυαλά χρειαζόμαστε στην Τράπεζα μας’, μου είχε πει...

Adam Rosignotte

Λοχαγός-Καθηγητής Στρ. Σχ. Βελγίου

‘...Όταν μαθεύτηκε ότι ο Καραθεοδωρή, ο νικητής 2 κατά σειρά ετών 'Concours Generaux' αιτήθηκε εγγραφή στη Σχολή μας, θεώρησα ότι θα ανέβαινε το επίπεδο της Σχολής. Έγινε συμβούλιο μεταξύ των καθηγητών Μαθηματικών. Σκοπός μας ήταν να βρούμε τρόπους να αξιοποιήσουμε όσο περισσότερο γίνεται την παρουσία του κοντά μας.

Γνωρίζαμε ότι δεν θα γίνονταν ποτέ αξιωματικός των βελγικών δυνάμεων, όμως θα κερδίζαμε έναν άρι-

στο πολιτικό μηχανικό, ικανό να παράγει λύσεις σε προβλήματα μεγάλων έργων...'

Φρανς Μπουινμίλλερ
Συμμαθητής Πανεπιστημίου Βερολίνου

'..Όταν ο Καραθεοδωρή ήρθε κοντά μας στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου νομίζαμε ότι επρόκειτο για μαλθακό άτομο που είχε εμμονή στα μαθηματικά.

Σιγά-σιγά μάθαμε ότι προέρχονταν από τη Στρατιωτική Σχολή του Βελγίου, ότι είχε εργαστεί 3 χρόνια στην Αίγυπτο στο φράγμα του Ασουάν και στο φράγμα Ασιούτ, ότι υπήρξε βοηθός σε έργα οδοποιίας σε Ελληνικά νησιά και τότε αρχίσαμε να αντιλαμβανόμαστε ότι αυτός ο Έλληνας δεν είναι ένας τυχαίος Έλληνας. Κάποιοι φίλοι τον προσφωνούσαν 'Πυθαγόρα'...'

Αστρονόμος Schwarzschild
Καθηγητής Πανεπιστημίου Βερολίνου

'Ο Καραθεοδωρή, ήταν ένας μαθηματικός που θα μπορούσε πολύ εύκολα να μεταπηδήσει στην Αστρονομία και στην Ουράνια μηχανική. Η γνώση του, ως Πολιτικού Μηχανικού, και οι σπουδές του πάνω στη φυσική μαθηματική επιστήμη, θα του παρείχαν μεγάλα εφόδια σε μια καριέρα αστρο-φυσικού, ένας κλάδος που μόλις έχει κάνει τα πρώτα του βήματα.

Ελπίζω και του εύχομαι να προχωρήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Όμως αυτός ο άνθρωπος, με ότι και αν ασχοληθεί, αποτελεί μεγάλο κεφάλαιο..'

Erhard Schmidt

Συμμαθητής, Πανεπιστήμιο Βερολίνου & Γκέτινγκεν
Καθηγητής Πολυτεχνείου Μπράσλαου

‘..Δεν μπορούσα να φανταστώ ότι δεν θα έχω τακτική επαφή με τον Καραθεοδωρή. Του μίλησα για το Γκέτινγκεν και η χαρά μου που αποφάσισε να σπουδάσει στο ίδιο πανεπιστήμιο, ήταν μεγάλη.

Λίγα χρόνια αργότερα το 1910 δέχθηκε να έρθει στο Μπράσλαου και να λάβει μέρος στην προσπάθεια επέκτασης και ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής.

Πάντα έβρισκα τρόπους να βρίσκομαι μαζί του. Κέρδιζα ζωντάνια και άπειρες γνώσεις. Για μένα αποτελούσε παράδειγμα προς μίμηση....’

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

13/9/1873

Γεννιέται στο Βερολίνο ο Κωνσταντίνος, γιος του διπλωμάτη Στέφανου Καραθεοδωρή, αντιπροσώπου της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στη Γερμανία.

1975

η οικογένεια φεύγει για τις Βρυξέλλες, όπου ο Στέφανος Καραθεοδωρή τοποθετείται ως Πρέσβης.

1979

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή και η αδερφή του Ιουλία, χάνουν την μητέρα τους

1881

Ο Κωνσταντίνος, σε ηλικία 8 ετών, εγγράφεται σε ιδιωτικό σχολείο, το Βάντερστοκ (Vanderstock) όπου φοιτά για δυο χρόνια.

1883

Η οικογένεια μεταφέρεται στην Γαλλική και Ιταλική Ριβιέρα όπου χρειάστηκε να μείνουν για δύο ολόκληρα χρόνια, για να αντιμετωπιστούν θέματα υγείας του πατέρα του.

1886

Επέστρεψαν στις Βρυξέλλες όπου ο Κωνσταντίνος γράφτηκε στο Γυμνάσιο και τότε ανακαλύπτει την μεγάλη του κλίση : τα Μαθηματικά. Την ίδια χρονιά το φθινόπωρο, έγινε η εγγραφή του σε άλλο Γυμνάσιο των

Βρυξελλών, το Ατενέ Ρουαγιάλ ντ' Ιξέλ (Athenee Royal d' Ixelles) όπου και συνέχισε την βασική του μόρφωση μέχρι το 1991, οπότε και αποφοίτησε.

1891

Εισέρχεται για σπουδές στη Στρατιωτική Σχολή του Βελγίου. Οι σπουδές του θα διαρκέσουν 4 χρόνια.

1891-1895

Χρονιές που ήταν καθοριστικές και για την σταδιοδρομία του και για τα θέματα που τον γέμιζαν σαν άνθρωπο. Το 1895 αποφοιτά με τον βαθμό του Ανθυπολοχαγού του Βελγικού στρατού, που τον διατηρεί για 24 μόνον ώρες, μια που ως αλλοδαπός, δεν δικαιούνταν να είναι αξιωματικός στον Βελγικό στρατό. Διατηρεί όμως το πτυχίο του Πολιτικού Μηχανικού.

1897

Ταξιδεύει στην Κρήτη, κατόπιν πηγαίνει στη Μυτιλήνη και μετά στη Σάμο, όπου αναλαμβάνει ρόλο επισημονικού συνεργάτη στη διάνοιξη των δρόμων του νησιού. Το έργο σταματά λόγω έναρξης του Ελληνοτουρκικού πολέμου.

1898- 1900

Εργάζεται ως βοηθός μηχανικός στα φράγματα του Ασουάν και Ασιούτ στην Αίγυπτο. Εκεί μελετά τις Πυραμίδες και συχνάζει στην Αλεξάνδρεια κάνοντας γνωριμίες με την Ελληνική παροικία. Και τότε αποφάσισε να σπουδάσει Μαθηματικά, προσπαθώντας να κατανοήσει και να διεισδύσει στα μυστικά της ζωής και στα μυστήρια του σύμπαντος.

1900-1904

Επιστρέφει στη Γερμανία και σπουδάζει μαθηματικά στο Βερολίνο εγκαταλείποντας την επιστήμη της μηχανικής. Γίνεται η γνωριμία του με μεγάλα ονόματα της επιστήμης και των μαθηματικών.

1903

Γίνεται μαθητής του πολύ διάσημου καθηγητή Minkowski.

1902-1904

Συνεχίζει τις σπουδές του στο Γκέτινγκεν υπό τη διδασκαλία του κορυφαίου Μαθηματικού Φ. Κλάιν, όπου αναγορεύεται διδάκτορας με θέμα της διατριβής του *Περί των ασυνεχών λύσεων στο λογισμό των μεταβολών*.

1905

Υποβάλλει την υφηγεσία του με θέμα *Ίσχυρά μέγιστα και ελάχιστα των απλών ολοκληρωμάτων* και αναλαμβάνει υφηγητής πριν ολοκληρώσει τις σπουδές του.

1908

Ξεκινάει η πανεπιστημιακή του καριέρα στη Γερμανία. Πρώτος σταθμός η Βόννη.

1909

Διδάσκει στο Ανόβερο.

1910

Παντρεύεται.

1910-1913

Διδάσκει στο Μπράσλαου και συμμετέχει ενεργά στην ίδρυση της Πολυτεχνικής Σχολής του ομώνυμου Πανεπιστημίου.

1913-1918

Διδάσκει στο Γκέτιγκεν, διαδεχόμενος το δάσκαλό του Φ. Κλάιν.

1918

Εκδίδει το έργο *Μαθήματα Πραγματικών Συναρτήσεων*.

1918-1920

Διδάσκει στο Βερολίνο.

1919

Παίρνει την θέση του καθηγητή Φρομπένιους, χρονιά κατά την οποία ανακηρύσσεται μέλος της Πρωσικής Ακαδημίας Επιστημών.

1919

Ο Ε. Βενιζέλος τον καλεί στο Παρίσι και του προτείνει την ιδέα ίδρυσης του Πανεπιστημίου της Σμύρνης. Εκπονεί την μελέτη και την παραδίδει στον Ε. Βενιζέλο.

1920

Ύστερα από πρόσκληση της ελληνικής κυβέρνησης αναλαμβάνει την οργάνωση Του Πανεπιστημίου της Σμύρνης.

1922

Η εξέλιξη της ίδρυσης του Πανεπιστημίου Σμύρνης σταματά απότομα και το έργο διακόπτεται για πάντα. Στη διάρκεια της Μικρασιατικής Καταστροφής κατορθώνει να διασώσει τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Σμύρνης.

1922-1924

Στην Αθήνα διδάσκει Μαθηματικά και Μηχανική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Συνεχίζει να ερευνά και να δημοσιεύει μελέτες και συγγράμματα του.

1924

Επανέρχεται στη Γερμανία με ενέργειες του φίλου του φυσικού Sommerfeld για να διδάξει στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου, ως διάδοχος του διάσημου μαθηματικού F. Von Lindemann. Αποδέχεται την πρόσκληση και παραμένει εκεί μέχρι τον θάνατο του το 1950.

1926

Εξετάζει τη σχέση της θεωρίας των απόλυτων οπτικών οργάνων με προτάσεις του λογισμού μεταβολών.

1927

Ανακηρύσσεται μέλος της Ακαδημίας Αθηνών

1930

Προσκαλείται στην Ελλάδα από την κυβέρνηση Ε. Βενιζέλου και Υπουργό Παιδείας τον Γ. Παπανδρέου, προκειμένου να παρέχει τις υπηρεσίες του στην αναδιοργάνωση των Πανεπιστημίων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Συνεχίζει να διδάσκει όμως στο Πανε-

πιστήμιο του Μονάχου. Η Ελλάδα συνεχίζει να τον κρατά μακριά της.

1932

Του κοινοποιείται η απόλυσή του με εντολή της κυβέρνησης Αλ. Παπαναστασίου, την οποία 'υπέγραφε γ' γραμματέας'.

1934

Παρ' όλη την κοινοποιημένη του απόλυση, ο Οργανισμός Πανεπιστημίων στην Ελλάδα υιοθετεί προτάσεις του για βελτιώσεις του Πανεπιστημίου Αθηνών και την ίδρυση του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Κι' όμως λίγο αργότερα ο Κ. Καραθεοδωρή δωρίζει στην Ακαδημία Αθηνών τη βιβλιοθήκη του.

1939-1945

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος βρίσκει τον Καραθεοδωρή στην Γερμανία. Ο ίδιος βλέπει την επερχόμενη καταστροφή της Γερμανίας, αλλά παραμένει στο έδαφός της, συνεχίζοντας τις έρευνές του στη μαθηματική επιστήμη.

1947

Εξετάσεις υγείας δείχνουν ότι πάσχει από καρκίνο, ενώ την ίδια χρονιά χάνει τη σύζυγο του.

2/2/1950

Πεθαίνει στο Μόναχο και βυθίζεται σε βαρύ πένθος τους μαθητές του και όλον τον μαθηματικό κόσμο της Ευρώπης.

Ο εθνομάρτυρας Χρυσόστομος Σμύρνης ευθύς μετά την πρώτη συνάντηση του με τον Καραθεοδωρή, τον Οκτώβριο του 1920, τον εξετίμησε τόσο ώστε έκτοτε κατά τις συχνές συναντήσεις τους τον αποκαλούσε ‘εντιμώτατον και ευγενέστατον φίλο’.

Ένα σημείωμα του μητροπολίτη προς τον Καραθεοδωρή τελειώνει ως εξής: *‘...δράττομαι της ευκαιρίας να σημειωθώ της υμετέρας περισπουδάστου εντιμότητος, φίλος πιστός και πρόθυμος εν παντί’*, φράση που δείχνει τη μεγάλη εκτίμηση του ιεράρχη προς τον άνθρωπο Καραθεοδωρή.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

Η διδακτορική του διατριβή, πάνω στην οποία εργάστηκε το 1904-5, θεωρείται από τους ειδικούς μια σπουδαία συμβολή του στο λογισμό των μεταβολών, γιατί είναι η πρώτη μελέτη στη διεθνή μαθηματική βιβλιογραφία που πραγματεύεται συστηματικά, αλλά και γενικά, τη θεωρία των μη συνεχών λύσεων στο λογισμό των μεταβολών. Επιπλέον, σε παράρτημα της διατριβής του, γενικεύει μια ιδέα του Bernoulli για την επίλυση του ειδικού προβλήματος της βραχυστροχρόνου καμπύλης που διακρίνεται για τη γεωμετρική της παραστατικότητα.

Τη γενικευμένη του αυτή αντίληψη την ανέπτυξε και την εξέλιξε προς διάφορες κατευθύνσεις. Την επεξεργάστηκε αρχίζοντας από τη διατριβή του, ενώ αργότερα την ενσωματώνει σε μια σειρά από δέκα πρωτότυπες μελέτες, όπου τη συσχετίζει με διάφορες νεώτερες ιδέες των Gauss, Hamilton, Jacobi και Hilbert.

Με αυτόν τον τρόπο και με τη συμβολή του Καραθεοδωρή, διαμορφώθηκε στις δύο πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα μια δική του μέθοδος πραγμάτευσης του λογισμού των μεταβολών, που αν διατυπώνεται αφηρημένα και για χώρους ή < 2 διάστασης ακόμα και στα χρόνια μας με όλη την απαιτούμενη σαφήνεια δεν χάνει την αρχική της γεωμετρική εποπτικότητα και απλότητα.

Το πόσο γόνιμη και αποτελεσματική είναι η μέθοδος του, έδειξαν και άλλες μελέτες που δημοσιεύτηκαν

από τον ίδιο αργότερα, και μέχρι τον θάνατό του ή και από μαθητές του, στις οποίες ανανεώνονται και αναμορφώνονται παλιές μέθοδοι λύσεως προβλημάτων του λογισμού των μεταβολών.

Στους δύο πρώτους τόμους του έργου του, περί τις 24 μελέτες αναφέρονται στο λογισμό των μεταβολών. Τέσσερις από αυτές εγγράφηκαν από τον ίδιο στη Σμύρνη την περίοδο 1920 – 1922, όπου του ανετέθη η οργάνωση του Πανεπιστημίου από τον Ε. Βενιζέλο, παρ' όλη τη διοικητική του ενασχόληση και τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει. Αν μάλιστα αναλογιστούμε ότι τα δύο επόμενα έτη 1923 και 1924, που διετελέσε καθηγητής στην Αθήνα, δεν έπαυσε να ερευνά και να δημοσιεύει, διαψεύδεται η άποψη, πως αν παρέμενε στην Ελλάδα δεν θα διέπρεπε ως ερευνητής.

Συνεπώς η αποχώρησή του Κ. Καραθεοδωρή ζημίωσε τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των μαθηματικών στη χώρα μας, και όχι μόνον. Μια πρώτη συνθετική έκθεση του ενός μέρους της θεωρίας του έδωσε το 1925, με την πλούσια σε περιεχόμενο πενήντα σελίδων πραγματεία του, την οποία και αυτή ολοκλήρωσε στη Σμύρνη. Η πραγματεία αυτή μελετά κυρίως εφαρμογές του λογισμού μεταβολών στην αναλυτική μηχανική.

Δέκα χρόνια αργότερα, το 1935 πρόσφερε στην μαθηματική βιβλιογραφία το 400 σελίδων σύγγραμμά του: 'Variations rechnung und partielle differentialgleichungen erster ordnung'. Πρόκειται για ένα βαθυστόχαστο έργο, καταστάλαγμα 30 ετών επίμονης μελέτης και έρευνας, ακάματης προσπάθειας να καταλάβει τους φυσικούς νόμους.

Όμως ο Καραθεοδωρή δεν έμεινε εγκλωβισμένος μόνο σ' ένα κλάδο. Από τα μαθήματα και το Kol-

loguim του Schwarz στο Βερολίνο κατά τα πρώτα χρόνια των σπουδών του, αλλά και στη συνέχεια με προσωπικές μελέτες του, είχε διεισδύσει στον κλάδο των μιγαδικών συναρτήσεων, με προσανατολισμό προς τη θεωρία της σύμμορφης απεικόνισης.

Το 1905 στο τέλος του θερινού του εξαμήνου, μετά από επαναλαμβανόμενες συζητήσεις που είχε με τον μαθηματικό P. Brouroux, εισέρχεται ως ερευνητής στον καινούριο αυτό κλάδο, και κάνει μια ανακοίνωση στην ακαδημία του Παρισιού για το θεώρημα του Picard. Σ' αυτό εξηγεί γιατί ήταν φυσιολογικό ο Ricard να οδηγηθεί στη μέθοδο που χρησιμοποίησε για να αποδείξει το θεώρημά του, ανοίγοντας έτσι το δρόμο για γενικεύσεις και προεκτάσεις.

Τέτοιες ανακοινώσεις δημοσιεύονται αργότερα το 1907 – 1911 ενώ σε μεταγενέστερες δημοσιεύσεις του τα έτη 1912 – 1913 αρχίζει άλλη μια σειρά δημοσιεύσεων στον κλάδο των μιγαδικών συναρτήσεων, που αφορά στα θέματα της σύμμετρης απεικόνισης. Και πάλι εκπλήσσει αυτούς που τον παρακολουθούν: με τις πρώτες δημοσιεύσεις του πρωτοτυπεί και εισάγει νέες μεθόδους.

Το αποκορύφωμα των πρώτων ερευνών του στη σύμμορφη απεικόνιση εμφανίζεται σε δύο μελέτες που αφιέρωσε στην 70η επέτειο των γενεθλίων του Schwarz στις 25 Ιανουαρίου 1913, στις οποίες εξετάζει πως απεικονίζεται κατά τη σύμμορφη απεικόνιση ενός τόπου, το σύνορο αυτού πάνω στην περιφέρεια ενός κύκλου.

Τότε εισάγει στη δεύτερη από αυτές, τη θεωρία του που είναι γνωστή με τις γερμανικές λέξεις, των Enden και Primenden για το χαρακτηρισμό των σημείων του συνόρου και αποδεικνύεται καθαρά ότι κατά την απεικόνιση του τόπου στο εσωτερικό του κύκλου το σύνολο των σημείων του συνόρου που χαρακτηρίζονται

των σημείων του συνόρου που χαρακτηρίζονται ως Primenden απεικονίζονται αμφιμονοσήμαντα στην περιφέρεια του κύκλου.

Πρέπει να αναφερθεί πως ο Καραθεοδωρή συγκαταλέγεται στους ελάχιστους και πρωτοπόρους που ασχολήθηκαν κατά την δεκαετία του 30' με προβλήματα σύμμορφης απεικόνισης. Ο κλάδος αυτός φυτοζωούσε παρά τη σημαντικότερη εργασία του Πουανκαρέ το 1907 (Γάλλου μαθηματικού) και ο Καραθεοδωρή συνέβαλε τα μέγιστα στην ανάπτυξή του με τις ανάλογες μελέτες του.

Πρώτο απόσταγμα των ερευνών του στον κλάδο της σύμμορφης απεικόνισης συναντάμε στην 100 σελίδων εργασία του με τίτλο: Conformal representation που έγραψε το 1932 κατά την διάρκεια της παραμονής του στην Ελλάδα. Επίσης προσέφερε στον ίδιο κλάδο ένα δίτομο έργο που δημοσιεύτηκε το 1950 μετά το θάνατό του με τίτλο: Funktionentheorie.

Το 1908, τοποθετήθηκε σαν εντεταλμένος στο πανεπιστήμιο της Βόννης. Εκεί, εξασφαλίζοντας τη συνεργασία του τότε καθηγητή Study, ετοίμασε και δημοσίευσε μια μελέτη που εξετάζει το ισοπεριμετρικό πρόβλημα.

Σ' αυτήν παρουσιάζονται δύο πολύ ενδιαφέρουσες αποδείξεις του θεωρήματος ότι μεταξύ όλων των καμπυλών ίσου μήκους η περιφέρεια του κύκλου περικλείει τόπο με μέγιστο εμβαδόν. Το επόμενο έτος καλείται ως καθηγητής στο πολυτεχνείο του Αννόβερου. Την ίδια χρονιά δημοσίευσε την περίφημη μελέτη του Untersudhungen uber die grunlagender thermodynamik. Σ' αυτή δίνει μια αυστηρή μαθηματική θεμελίωση των νόμων που διέπουν τη θερμοδυναμική. Η μελέτη του αυτή έμεινε στην αρχή άγνωστη στους φυσικούς.

Αργότερα όμως ο φυσικός Χόνδρος έγραφε: *‘Λίγοι γνωρίζουν ότι ο Καραθεοδωρή έγραψε και εργασίες φυσικού περιεχομένου, που αν δεν ήταν τόσο μεγάλος μαθηματικός θα του έδιναν μια πολύ καλή θέση ανάμεσα στους μεγάλους θεωρητικούς φυσικούς’*.

Το 1922 ο Καραθεοδωρή συμπλήρωσε αυτή τη μελέτη με μια ακόμα, ολοκληρώνοντας έτσι τη θεμελίωση των νόμων της θερμοδυναμικής, που ακόμη και σήμερα παίζουν σπουδαίο ρόλο στη θεωρητική φυσική. Το ενδιαφέρον του για τη φυσική συνεχίστηκε μέχρι το θάνατό του το 1950.

Λίγο αργότερα το 1924, δημοσίευσε μια ακόμη μελέτη με τίτλο *‘Αξιοματική της ειδικής θεωρίας της σχετικότητας’*. Στην εργασία αυτή θέτει αξιωματικά τις βάσεις της ειδικής θεωρίας της σχετικότητας, αυτή που αργότερα υποβοήθησε τον Αϊνστάιν. Θεμελιώδεις είναι και οι έρευνές του στη γεωμετρική οπτική που έχουν σχέση με το λογισμό των μεταβολών. Τα προβλήματα της γεωμετρικής οπτικής είναι προβλήματα ελάχιστης απόστασης ή ελάχιστου χρόνου φωτεινών ακτίνων, δηλαδή προβλήματα λογισμού μεταβολών.

Η πρώτη σχετική μελέτη του δημοσιεύτηκε το 1926 και εξετάζει τη σχέση τη θεωρίας των απόλυτων οπτικών οργάνων με προτάσεις του λογισμού μεταβολών. Συνέχισε σταθερά τις έρευνές του με άλλες έξι εργασίες που σχετίστηκαν με θεωρήματα απεικονίσεων και σφαλμάτων ανωτέρας τάξεως στη γεωμετρική οπτική. Παράλληλα ο Καραθεοδωρή δημοσίευσε και θέματα μηχανικής από το 1923 μέχρι το 1947.

Στο Gottingen συνεχίζει τις έρευνές του στο λογισμό των μεταβολών και στη θεωρία της σύμμορφης απεικόνισης. Μη μπορώντας να μείνει μακριά από τον βασικό του κλάδο, εισέρχεται ως ερευνητής, σε έναν

τρίτο καθαρό μαθηματικό τομέα, στη θεωρία των πραγματικών συναρτήσεων και ιδίως στη θεωρία μέτρου και ολοκληρώματος. Την ώθηση σ' αυτόν τον κλάδο του την έδωσαν τα σχετικά μαθήματα που δίδαξε στο Gottingen και η επεξεργασία τους σε βιβλίο. Την εξέλιξη του κλάδου της θεωρίας μέτρου και ολοκληρώματος ο Καραθεοδωρή παρακολουθούσε πάντοτε, κατά την πρώτη δεκαετία του αιώνα μας, ιδιαίτερα την προσφορά σε αυτόν τον κλάδο των Γάλλων μαθηματικών Borel και του μαθητή του Lebesgue.

Οι δύο αυτοί μαθηματικοί ανέπτυξαν μια θεωρία του μέτρου, κυρίως για υποσύνολα της ευθείας των πραγματικών αριθμών, σαν γενίκευση της έννοιας του μήκους διαστήματος που κατά ένα τρόπο είχε ήδη αναπτύξει και ο Jordan. Έτσι μπόρεσαν να δώσουν έναν γενικότερο ορισμό του ολοκληρώματος του Riemann, μιας πραγματικής συναρτήσεως, μιας μεταβλητής, που φέρει σήμερα το όνομα 'Ολοκλήρωμα του Lebesgue'.

Η μέθοδος του Borel, που συμπλήρωσε ο μαθητής του Lebesgue, είναι κατασκευαστική και ορίζεται πρώτα ως μέτρο ενός διαστήματος του μήκους αυτού, ακολουθεί ο ορισμός του μέτρου συνόλου της ευθείας, που εκφράζεται ως ένωση πεπερασμένου ή αριθμήσιμου πλήθους διαστημάτων και μετά το εξωτερικό αντιστοιχώς και εσωτερικό μέτρο τυχόντας συνόλου της ευθείας, ως *infimum* των μέτρων συνόλων με μέτρα που περιέχονται σ' αυτό. Ένα σύνολο είναι μετρήσιμο αν το εσωτερικό του μέτρου συμπίπτει με το εξωτερικό του. Αποδεικνύεται ότι υπάρχουν υποσύνολα που δεν είναι μετρήσιμα.

Το μέτρο του Lebesgue δεν επαρκεί για να εκφράσει τις ανάλογες έννοιες του λογισμού των πιθανοτήτων, αλλά και της φυσικής. Στα τέλη του περασμένου

αιώνα ο μαθηματικός Stieltjes εισήγαγε ένα άλλο μέτρο και ολοκλήρωμα, που μπορεί να εκφράζεται κατά Riemann, το λεγόμενο ολοκλήρωμα Stieltjes-Lebesgue. Επίσης 'κατασκευαστικός' ο Καραθεοδωρή (ας μην ξεχνάμε τις πρώτες του σπουδές) έδωσε ένα αφηρημένο αξιωματικό ορισμό του μέτρου. Η πρώτη σχετική μελέτη του δημοσιεύτηκε το 1914 με τίτλο: *Über das lineare Mass von Punktmenge – Eine verallgemeinerung Langenbegriffes*.

Αργότερα, το 1933, αυτός ο ορισμός έδωσε τη δυνατότητα και τα στοιχεία στον Kolmogoroff να παρουσιάσει τον συσχετισμό της θεωρίας των πιθανοτήτων με αυτή της θεωρίας του μέτρου. Κατά τον Καραθεοδωρή η 'πιθανότητα' είναι ένα μέτρο ορισμένο για τα μετρήσιμα σύνολα ενός βασικού συνόλου, που τα σημεία του θεωρούνται ως απλά τυχαία γεγονότα, που κυμαίνεται μεταξύ 0 και 1, 0 για το αδύνατο τυχαίο γεγονός και 1 για το βέβαιο τυχαίο γεγονός.

Ο Καραθεοδωρή παρουσίασε τη θεωρία του περί μέτρου και ολοκληρώματος το 1918 σε σύγγραμμα 700 σελίδων το *'Vorlesungen uber reelle Funktionen, Teubner Verlag'*.

Το 1927 εκδόθηκε και πάλι το ίδιο σύγγραμμα χωρίς μεταβολές και γρήγορα εξαντλήθηκε. Η επιτυχία του βιβλίου εξηγεί τις μεγάλες επιστημονικές και διδακτικές αρετές του Καραθεοδωρή. Είναι γραμμένο αναλυτικά και απλά χωρίς να χάνει την αυστηρότητα της επιστημονικής διατύπωσης και σοβαρότητας.

Το 1938, έκανε μια σχετική ανακοίνωση στη Βαυαρική Ακαδημία Επιστημών: *Entwurf für eine algebrasierung des integralbegriffs*. Τότε δίδαξε και ένα σχετικό μάθημα στο Μόναχο. Συγχρόνως ο Καραθεοδωρή συνέχιζε την προπαρασκευή του για την επανέκ-

δοση του συγγράμματος του. Αποφάσισε να το παρουσιάσει σε 3 τόμους.

Ο πρώτος ήταν ήδη έτοιμος και εξεδόθηκε τον Ιούλιο του 1939 με τίτλο: *Reelle Funktionen, Band I*. Ο δεύτερος τόμος ήταν ήδη έτοιμος το 1940, καθυστέρησε όμως λόγω του Παγκοσμίου Πολέμου, που ξέσπασε τον Αύγουστο του 1939, σώζεται όμως το χειρόγραφο του προλόγου σ' αυτόν τον τόμο με τίτλο: *Reelle Funktionen Band II Die Theorie des Integrals*. Σ' αυτόν τον τόμο ο Καραθεοδωρή πραγματευόταν την θεωρία της ολοκληρώσεως, αλλά αλγεβρικά. Το μέτρο οριζόταν για ορισμένα στοιχεία μιας Άλγεβρας του Boole και ο Καραθεοδωρή χρησιμοποιεί κατ' επιλογή του τη λέξη *Somen*, την οποία σχημάτισε από τα Ελληνικά "Σώματα".

Αργότερα, κατά την διάρκεια του πολέμου ο Καραθεοδωρή αποφάσισε να εκδώσει τον δεύτερο τόμο ανεξάρτητα από τον πρώτο με τίτλο: *Mass und Intergal und ihre Algebraisierung* = Μέτρο και ολοκλήρωμα και η αλγεβροποίησή τους. Συνέγραψε το βιβλίο αυτό και το παρέδωσε για εκτύπωση το 1943 στον εκδοτικό οίκο Teubner της Λειψίας. Έγινε η πρώτη και δεύτερη διόρθωση των δοκιμίων.

Όμως κατά την διάρκεια των βομβαρδισμών της Λειψίας, στις 4 Δεκεμβρίου 1943, καταστράφηκε το τυπογραφείο του Teubner και έτσι χάθηκε η στοιχειοθέτηση του βιβλίου ως και τα χειρόγραφα. Σώθηκαν μόνο ορισμένα δοκίμια. Από εκεί και πέρα ήταν αδύνατον ο Teubner να εκδώσει αυτό το βιβλίο. Τότε ο Καραθεοδωρή άρχισε να γράφει από την αρχή και να βελτιώνει το χειρόγραφο για μελλοντική έκδοσή του, που ανέλαβε το 1950 ο εκδοτικός οίκος Birkhauser της Ελβετίας.

Όμως η έκδοσή του πραγματοποιήθηκε 6 χρόνια μετά το θάνατο του Καραθεοδωρή το 1956. Στο σύγγραμμα αυτό διαπιστώνει κανείς την αξία του εξωτερικού μέτρου και ο χαρακτηρισμός των μετρήσιμων στοιχείων μιας Άλγεβρας του Boole είναι ο ίδιος, όπως και για τα υποσύνολα βασικού συνόλου. Η θεωρία του Καραθεοδωρή γίνεται εδώ, όπως ο ίδιος ισχυρίζεται, *Punktfrei* (ελεύθερη από την έννοια του σημείου), το μέτρο και το ολοκλήρωμα ορίζονται για τα στοιχεία της Άλγεβρας που ονομάζει ο Καραθεοδωρή 'Somen'. Το σύγγραμμα του Καραθεοδωρή κυκλοφορεί από το 1963 και σε αγγλική έκδοση: *Algebraic theory of measure and integration*. Η αλγεβρική θεμελίωση της θεωρίας του Μέτρου και Ολοκληρώματος βοηθάει σε μια αλγεβρική θεμελίωση της θεωρίας πιθανοτήτων, η οποία αποφεύγει ορισμένα ελαττώματά της.

Η θεώρηση των τυχαίων μεταβλητών ως *ortsfunktionen* (συναρτήσεων θέσεως) κατά Καραθεοδωρή είναι επίσης επιτυχέστερη στη θεωρία πιθανοτήτων. Επίσης στην Κβαντική Μηχανική, όπου τα τυχαία γεγονότα (*stetementes*) δεν είναι σημεία ή σημειοσύνολα αλλά στοιχεία της λογικής ενός κβαντικού μηχανικού συστήματος, που δεν αποτελούν ούτε μια Άλγεβρα του Boole, το σύνολό τους όμως εκφράζεται ως μια ένωση Άλγεβρών του Boole, εισάγονται επιτυχέστερα οι έννοιες παρατήρηση (*observable*) ως μια *ortsfunktion* και κατάσταση (*state*) ως μια ορθοπιθανότητα.

Εκτός των τριών κλάδων των Καθαρών Μαθηματικών και των τριών κλάδων των Εφαρμοσμένων Μαθηματικών (Θερμοδυναμική, Μηχανική και Γεωμετρική Οπτική) που τον απασχόλησαν στην έρευνά του ο Καραθεοδωρή ασχολήθηκε με τη Διαφορική Γεωμετρία και τη θεωρία των Διαφορικών Εξισώσεων, ιδιαιτέρως

Διαφορικών Εξισώσεων με μερικές παραγώγους πρώτης τάξεως, τη θεωρία των οποίων εκθέτει κατά κομψό τρόπο στο πρώτο μέρος των 160 σελίδων στο βιβλίο του "Variations rechnung und partielle differencial gleichnunger erter ordnung".

Τον Καραθεοδωρή εκτός από τα καθαρά μαθηματικά, τον απασχόλησαν και άλλα θέματα.

Το 1900, εκδόθηκε ειδική εργασία για την πυραμίδα του Χέοπα, και όχι μόνον, σε γαλλική γλώσσα με τίτλο: 'Nouvelles mesures du mur sud de la grande galerie de la grande pyramide de Cheops'. Το 1901 εκδόθηκε, στη σειρά εκδόσεων του συλλόγου ωφέλιμων βιβλίων στην Αίγυπτο και στην ελληνική γλώσσα το βιβλίο του 'Αίγυπτος'. Επίσης το 1901 εκδόθηκε η μαθηματική μελέτη του με τίτλο: 'La geometrie synthetique', ενώ το 1937 εκδίδεται στα ελληνικά το έργο 'Περί των καμπυλών στο βάθρο του Παρθενώνα και των αποστάσεων των στηλών του'.

Οι τρεις τελευταίες του μελέτες βρίσκονται καταχωρημένες στον τόμο V των έργων του. Σε αυτόν τον τόμο έχουν καταχωρηθεί και δημοσιεύσεις του Καραθεοδωρή ιστορικής και βιογραφικής φύσης, λ.χ. βιογραφίες για τους F. Klein, Schwartz, Lindemann, David Hilbert, Wirtinger και Erlangen, προγράμματα για τα μαθηματικά στα τελευταία 50 χρόνια στη Γερμανία.

Επίσης, επίλογος στη γερμανική εγκυκλοπαίδεια των μαθηματικών επιστημών και εισαγωγή στον τόμο των έργων του Euler στο λογισμό των μεταβλητών.

Επιπλέον, στον τόμο V των έργων βρίσκονταν 12 μελέτες ποικίλου περιεχομένου. Μέσα σ' αυτές είναι και μια διάλεξη του Καραθεοδωρή στην ελληνική μαθηματική εταιρία για τη διδασκαλία των μαθηματικών στα σχολεία μέσης εκπαίδευσης. Στη Μεγάλη Ελληνι-

κή Εγκυκλοπαίδεια είναι επίσης δημοσιευμένα τα άρθρα του 'Μαθηματικά' και 'Μοντέρνα έννοια του χώρου - χρόνου'. Ενδιαφέρουσα είναι η φωτοτυπία μονοσέλιδου χειρόγραφου με σχέδιο της τελευταίας διάλεξής του, που έδωσε 2 μήνες πριν πεθάνει στο Μαθηματικό του Εργαστήριο του Μονάχου στις 16 Δεκεμβρίου 1949 με τίτλο: 'Lange und oberflache = μήκους και επιφάνεια' και εκδόθηκε μετά τον θάνατο του το 1956. Δημοσιευμένες στον V τόμο βρίσκονται περίπου 30 κριτικές του για βιβλία και μελέτες άλλων μαθηματικών, μεταξύ αυτών και για τη διατριβή του ήδη αποθανόντος Έλληνα μαθηματικού Χρήστου Παπακυριακόπουλου. Ο Καραθεοδωρή έλαβε μέρος σε όλα τα διεθνή συνέδρια των μαθηματικών, που συνέρχονται κάθε 4 χρόνια και σε πολλά από αυτά ήταν κύριος ομιλητής. Το πρώτο συνέδριο που πήρε μέρος ήταν το 1904 στο Heidelberg. Στη Ρώμη το 1908 συμμετείχε ως κύριος ομιλητής. Επίσης, το 1932 στη Ζυρίχη και το 1936 στο Όσλο ήταν ιδρυτικό μέλος της επιτροπής του Field Medal μαζί με τους Birkhoff, Cartan Severi, Takagi. Σχετικά εισήγηση του για να απονεμηθούν βραβεία στους Alhfors και Douglas έχει δημοσιευτεί στο V τόμο των έργων του. Κλήθηκε ως κύριος ομιλητής στο Διεθνές Συνέδριο των Μαθηματικών, που επρόκειτο να συνέρθει το καλοκαίρι του 1950 στις ΗΠΑ. Όμως ο θάνατός του ματαίωσε τα σχέδια του. Ο Καραθεοδωρή υπήρξε τακτικό μέλος της Πρωσικής, Βαυαρικής και Ελληνικής Ακαδημίας, καθώς και του Gottingen, Lincei Ρώμης, Παπικής και άλλων. Επίσης ήταν μέλος πολλών επιστημονικών Εταιριών.

Το περιοδικό <<Ακτίνες>> γράφει μεταξύ άλλων:

‘... ο θάνατος του Έλληνος αυτού σοφού, απετέλεσαν απώλειαν όχι μόνον δια την επιστήμην αλλά και δια τον εν γένει πνευματικόν και ειδικότερον τον Χριστιανικόν αγώνα και εις τον οποίον η συμβολή του υπήρξεν αληθώς ανεκτίμητος...’.

Ο αείμνηστος καθηγητής Δημήτριος Κάππος, ο οποίος υπήρξε μαθητής του Κ. Καραθεοδωρή, είχε διηγηθεί την εξής ιστορία:

‘Κάποτε στο Μόναχο, κατά τη διάρκεια μιας προφορικής εξετάσεως σε ένα μάθημά του, ένας φοιτητής έβαλε τα κλάματα. Ο Καραθεοδωρής διέκοψε την εξέταση, οδήγησε το φοιτητή στο γραφείο του και επί ένα δίωρο συζητούσε μαζί του για να εντοπίσει τα βαθύτερα αίτια του ξεσπάσματος του φοιτητή’.

ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΘΑΥΜΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

ΑΛΜΠΕΡΤ ΑΪΝΣΤΑΙΝ

Νομπελίστας

Είναι πάρα πολλοί αυτοί που πιστεύουν ότι η γνωστή ‘ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ’ είναι του Νομπελίστα Άλμπερτ Αϊνστάιν. Το θέμα όμως αυτό δεν είναι τόσο απλό.

Ο Αϊνστάιν είχε πράγματι εντοπίσει τμήματα της θεωρίας και διέθετε κάποια κομμάτια του συνολικού παζλ της θεωρίας. Σε καμιά περίπτωση όμως δεν διέθετε την θεωρία. Σαν να λέμε ότι έβγαινε μέσα στο νου του, αλλά δεν του έβγαινε με μαθηματικό τρόπο.

Για πολλά χρόνια πάλευε να βρει το μίτο της Αριάδνης, αλλά δεν είχε καταστεί δυνατόν να καταλήξει σε μαθηματικά αποτελέσματα που να έχουν τη δυνατότητα να αποδείξουν κάτι.

Βέβαια προχωρούσε, ερευνούσε και μελετούσε την ‘ιδέα του’, αλλά δεν κατέληγε πουθενά. Όπως και αν το έβλεπε, όπως και αν το εξέταζε.

Έτσι έψαχνε συνεχώς να βρει κάποιον με τον οποίο θα μπορούσε να μοιραστεί αλλά και να επεκτείνει τις σκέψεις του, να κάνει καλύτερη τοποθέτηση των προβλημάτων και υπό- προβλημάτων και να μπει μια πιο ελπιδοφόρα βάση για την τεκμηρίωση της θεωρίας της σχετικότητας.

Στα 1913, μεταξύ Μπρόσλαου και Γκέτιγκεν, όπου δίδασκε ο Κ. Καραθεοδωρή τα χρόνια εκείνα, έγινε η γνωριμία των δυο ανδρών.

Από τότε άρχισε μια τακτική αλληλογραφία . Αναφέρεται ότι υπάρχουν τουλάχιστον 40 επιστολές που αποδεικνύουν τις επαφές τους, την αίτηση του Αϊνστάιν για βοήθεια πάνω σε μαθηματικούς ύπολογισμούς που δεν έβγαιναν και πολλά- πολλά ευχαριστώ του Αϊνστάιν για την βοήθεια που έλαβε από τον Έλληνα 'Νεο-Πυθαγόρειο', τον Κωνσταντίνου Στεφάνου Καραθεοδωρή.

Από εκείνες τις επαφές προέκυψε μεγάλη ανάπτυξη της Φυσικής με επέκταση σε θεωρίες της Άστρο- φυσικής και της Ουράνιας Μηχανικής.

Απαντήθηκαν πολλά ερωτήματα για την φύση του Σύμπαντος και τους νόμους που το διέπουν.

Τελικά ο Αϊνστάιν ως γνωστό, αποτέλεσε για πολλά χρόνια συνεργάτης Αμερικανικών Πανεπιστημίων ξεκινώντας το 1933 από το πανεπιστήμιο του Πρίνστον. Μέχρι και το 1950 (έτος του θανάτου του Κ. Καραθεοδωρή) ο Αϊνστάιν παρακολουθούσε με ενδιαφέρον όλες τις μελέτες και εργασίες του Έλληνα 'Νεο-Πυθαγόρειου' και επέκτεινε τις γνώσεις του στα Μαθηματικά, την Φυσική και την Αστροφυσική.

Ο Κ. Καραθεοδωρή, γνώριζε ότι ο Αϊνστάιν το 1921 είχε πάρει Νόμπελ, εφ' όσον γνωρίζονταν από το 1913, όμως ποτέ δεν του είχε αρνηθεί τη βοήθεια του.

Με δεδομένο ότι ο Αϊνστάιν ήταν από τους κορυφαίους μοχλούς ανάπτυξης της Αστροφυσικής και των εξελιγμένων θεωριών των Η.Π.Α. (διδάσκοντας εκατοντάδες φυσικούς και αστροφυσικούς σε περισσότερα από 5 αμερικανικά πανεπιστήμια, οι Η.Π.Α. οφείλουν σ' αυτόν ένα μεγάλο μέρος των γνώσεων και των θεωριών, με βάση τις οποίες έγιναν αυτό που είναι σήμερα. Εάν προεκτείνουμε τη σκέψη μας, οι Η.Π.Α. και οι επισημονικές εξελίξεις στη χώρα, ήταν στόχος όλων σχε-

δόν των Ρώσων κατασκόπων (βιομηχανική – διαστημική – τεχνολογική κατασκοπεία) και παρακολουθούνταν στενά. Ιδιαίτερα σε θέματα αστροφυσικής και εξοπλισμών. Μήπως λοιπόν η τεκμηρίωση θεωριών που έκανε ο Αϊνστάιν με τη βοήθεια του Κ. Καραθεοδωρή στη συνέχεια, μέσω της κατασκοπίας, πέρασαν και στους Ρώσους;

Μήπως ο Καραθεοδωρή ήταν η αιτία και το μέσον που οι Η.Π.Α. και η Σοβιετική Ένωση, κατάφεραν και δημιούργησαν τις γνωστικές υποδομές στην αστροφυσική, τους εξοπλισμούς και τη διαστημική;

Δεν αποκλείεται καθόλου μια τέτοια πιθανότητα, χωρίς να υπαινισσόμαστε ότι δεν υπήρξαν και άλλοι επιστήμονες οι οποίοι έλαβαν μέρος στη διαστημική, και όχι μόνον, εξέλιξη των δυο χωρών.

Από την άλλη θεωρούμε ότι ένα μεγάλο μέρος της παραχθήσας γνώσης στα Γερμανικά Πανεπιστήμια, και με τη συμβολή του Κ. Καραθεοδωρή, ήταν το μέσον για την προπαρασκευή της Γερμανίας για τους Παγκοσμίους Πολέμους, για τη δημιουργία της βάσης πειραμάτων Πεενεμούντε, της εμφάνισης και της μετεξέλιξης του Βέρνερ φον Μπράουν, βασικότατου συντελεστή της κατασκευής πυραύλων στις Η.Π.Α. ~~μετά το 1947~~ ^{Από το 1947} ~~και~~ ^{ακόμα} να ξεχνάμε ότι όταν διαλύθηκε το Πεενεμούντε στη Β. Γερμανία, μέρος των επιστημόνων πέρασαν στις Η.Π.Α. και ένα άλλο μέρος πέρασαν στη Ρωσία. Αυτοί απετέλεσαν τη βασική ομάδα επιστημόνων για την ανάπτυξη των πρώιμων διαστημικών προγραμμάτων των Η.Π.Α. και της Ρωσίας.

Αναρωτιέμαι λοιπόν: Πόσοι από αυτούς τους Γερμανούς επιστήμονες ήταν μαθητές του Καραθεοδωρή στο Βερολίνο, το Γκέτιγκεν, στο Μπράσλαου και στο Μόναχο;

Πόσοι από αυτούς ήταν γνωστοί και συν-καθηγητές του Καραθεοδωρή στα Γερμανικά πανεπιστήμια και μοιράζονταν μαζί του τη γνώση που τόσο απλόχερα έδινε, ή παρακολουθούσαν τις μελέτες του και μ' αυτές, όπως και ο Αϊνστάιν, προχωρούσαν σε απόδειξη των δικών τους θεωριών;

ΜΑΞ ΕΡΝΕΣΤ ΠΛΑΝΚ

Νομπελίστας

Ο Γερμανός φυσικός, του οποίου το όνομα δόθηκε στο μεγαλύτερο ραδιοτηλεσκόπιο της Γερμανίας, βραβευμένος με το Νόμπελ Φυσικής το 1918, ήταν καθηγητής του Κ. Καραθεοδωρή. Έλαβε έδρα διδάκτορα σε ηλικία μόλις 21 ετών το 1892 (όταν ο Καραθεοδωρή ήταν ακόμη σπουδαστής στη Στρατιωτική Σχολή του Βελγίου) και η ειδικότητα που τον τραβούσε περισσότερο ήταν ο κλάδος της Θερμοδυναμικής (κλάδος που ενδιέφερε πάρα πολύ και τον Έλληνα 'Νέο-Πυθαγόρειο').

Εκτίμησε τον Κ. Καραθεοδωρή τόσο πολύ, ως μαθητή του και ως άνθρωπο, που όταν ο Κωνσταντίνος αναγορεύτηκε σε μέλος της Πρωσικής Ακαδημίας Επιστημών τον Ιούλιο του 1919 (λίγο πριν την συνάντηση μεταξύ Ε. Βενιζέλου και Κ. Καραθεοδωρή στο Παρίσι), ο Πλανκ ήταν που προσφώνησε την ομιλία σχετικά με το πρόσωπό του, τα προσόντα του, τις εργασίες και τις μελέτες του, μπροστά σε όλα τα μέλη της Πρωσικής Ακαδημίας, ανθρώπων που σήκωσαν στις πλάτες τους, μαζί με τον Πλανκ και του Καραθεοδωρή, την μετέπειτα ανάπτυξη της Γερμανίας, όχι μόνον για την περίοδο των Παγκοσμίων πολέμων αλλά και για την παραπέρα ανάπτυξη μετά το 1950.

Άλλωστε η κακή χρήση της γνώσης και της επιστήμης, δεν εξαρτάται μόνον από τις επιθυμίες των παραγωγών γνώσης, αλλά των πολιτικών και των στρατιωτικών ηγεσιών, παράλληλα και πολλές φορές με σκοτεινά σχέδια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΕΪΤ
Διπλωμάτης - Πολιτικός

Ο Γεώργιος Στρέιτ ήταν πολιτικός και νομικός, γεννημένος στην Πάτρα από τον Στέφανο Στρέιτ και την Γεωργία Λόντου.

Σπούδασε στην Γερμανία, στο πανεπιστήμιο της Λειψίας, του Βερολίνου ως και στο πανεπιστήμιο Αθηνών. Νους ιδιαίτερα ερευνητικός με μεγάλη ευρυμάθεια, διετέλεσε διδάκτωρ του πανεπιστημίου της Λειψίας και τακτικός καθηγητής στο πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ήταν πολυγραφότατος συγγραφέας και οι δυνατότητές του στην διπλωματία τον ανέδειξαν σε ικανότατο εκπρόσωπο της Ελλάδας στη Βιέννη στη θέση του πρέσβη μεταξύ 1910-1913.

Συμμετείχε ενεργά στη σύνταξη του Αστικού Κώδικα και των Εμπορικών Νόμων, ενώ υπήρξε μέλος του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης και μέλος της Ακαδημίας Διεθνούς Δικαίου.

Συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις της συνθήκης του Λονδίνου το 1913 και μετείχε στην τότε Κυβέρνηση του Ε. Βενιζέλου στη θέση του Υπουργού Εξωτερικών(1913-1914), συντελώντας τα μέγιστα στην ενσωμάτωση των Νήσων του Αιγαίου στην Ελλάδα, ως και την αυτονομία της Β. Ηπείρου.

Ήταν στενός φίλος του βασιλιά Κωνσταντίνου προς τον οποίο έδειξε την υποστήριξη και την συμπαράστασή του κατά την περίοδο του διχασμού.

Το 1922 τον ακολούθησε στην εξορία στη Φλωρεντία και επέστρεψε στην Αθήνα το 1928.

Ο Γεώργιος Στρέιτ ήταν σύζυγος της Ιουλίας Καραθεοδωρή, αδερφής του Κ. Καραθεοδωρή, και μέγας θαυμαστής 'Νέο-Πυθαγόρειου' Έλληνα.

Όποτε είχαν την ευκαιρία, ξόδευαν πολύ χρόνο πάνω στη φιλοσοφία, την κοινωνιολογία και στους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους, θαυμαστές των οποίων ήταν και οι δυο άνδρες. Συνδέθηκαν με ισχυρή φιλία κυρίως μετά την επιστροφή του Καραθεοδωρή από τη Σμύρνη το 1922.

ΦΕΡΝΤΙΝΑΝΤ ΦΡΟΜΠΕΝΙΟΥΣ

Μαθηματικός

Γερμανός μαθηματικός και καθηγητής Πανεπιστημίων, με ιδιαίτερη κλίση και συνεισφορά στη θεωρία ομάδων, ιδιαίτερα στην έννοια των αφηρημένων ομάδων και στη θεωρία των πεπερασμένων ομάδων γραμμικών αντικαταστάσεων, θεωρίες πάνω στις οποίες βασίστηκαν, τόσο οι γνώσεις του Κ. Καραθεοδωρή, όσο και του Άλμπερτ Αϊνστάιν, σε θέματα και ανάλυση προβληματισμών της κβαντομηχανικής.

Ο Γ. Φ. Φρομπένιους εξελέγει επίκουρος καθηγητής των Μαθηματικών στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου (1874) σε ηλικία 15 ετών, και καθηγητής των Μαθηματικών στο Ομοσπονδιακό Πολυτεχνείο της Ζυρίχης το 1875. Το 1892 επέστρεψε και πάλι στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου ως Καθηγητής Μαθηματικών, όπου και παρέμεινε μέχρι που την έδρα του πήρε ο Κ.

Καραθεοδωρή. Όταν ο Κ.Κ. σπούδαζε στο Βερολίνο ο Γ.Φ. Φρομπένιους ήταν καθηγητής του και ένας από τους ευφυέστερους επιστήμονες που είχε γνωρίσει ο Έλληνας 'Νέο – Πυθαγόρειος'. Δεν ήταν τυχαίο που ο Καραθεοδωρή αντικατέστησε τον Φρομπένιους στην Πανεπιστημιακή του έδρα.

ΧΕΡΜΑΝ ΜΙΝΚΟΦΣΚΙ

Μθηματικός

Ο Μαθηματικός Χ. Μινκόφσκι, γεννημένος το 1864 στο Αλεξότας της Ρωσίας (σημερινό Κάουνας της Λιθουανίας), διετέλεσε από το 1896 – 1902 καθηγητής του Ομοσπονδιακού Πολυτεχνείου της Ζυρίχης (όπου γνωρίστηκε με τον Γ.Φ. Φρομπένιους) και στη συνέχεια μετατέθηκε σε έδρα του Πανεπιστημίου του Γκέτιγκεν, όπου γνωρίστηκε με τον Κ. Καραθεοδωρή, ο οποίος είχε πάει στο Γκέτιγκεν την προηγούμενη χρονιά, μετά από προτροπή του συμμαθητή του Schmidt.

Ο Χ. Μινκόφσκι ήταν καθηγητής του Κ. Καραθεοδωρή στη Γερμανία και μέχρι τον θάνατό του, το 1909, μια βαθιά φιλία είχε συνδέσει τους δύο άνδρες.

Περίφημη είναι η θεωρία 'χωροχρόνου του Μινκόφσκι' που συνετέλεσε στην μαθηματική απόδειξη της θεωρίας της σχετικότητας του Αϊνστάιν.

Μινκόφσκι – χωροχρόνος (1908).

Χρησιμοποιείται στη θεωρία της σχετικότητας και περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις πραγματικού χώρου και μια διάσταση του χρόνου (Τετρεδιάστατος Χώρος).

ΦΕΛΙΞ ΚΡΙΣΤΙΑΝ ΚΛΑΪΝ
Μαθηματικός

Ο Γερμανός μαθηματικός, που κατ' αρχάς διετέλεσε καθηγητής και συνάδελφος του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή στο Γκέτιγκεν, γεννήθηκε στο Ντίσελντορφ, μελέτησε τις ιδιότητες ενός χώρου που παραμένουν αμετάβλητες κάτω από την επίδραση μια δεδομένης ομάδας μετασχηματισμών, μια θεωρία που έγινε γνωστή ως 'Πρόγραμμα Ερλάγκεν'.

Το 1872 εκλέχθηκε καθηγητής των μαθηματικών στο Πανεπιστήμιο του Ερλάγκεν (όπου τέθηκαν οι βάσεις της προαναφερόμενης θεωρίας), ενώ το 1880 – 1886 ήταν καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Λειψίας και από το 1886 – 1913 κατείχε θέση καθηγητού στο Πανεπιστήμιο του Γκέτιγκεν.

Το 1895 ίδρυσε την μεγάλη Μαθηματική Εγκυκλοπαίδεια. Ήταν εκδότης του περιοδικού Μαθηματικά Χρονικά του Γκέτιγκεν από το 1872.

Σημείωση του Δ. Λιακόπουλου

Ο Αϊνστάιν υπήρξε μέτριος μαθητής και κακός φοιτητής. Επελέγη όμως από «κάποιους» για να δώσει στον κόσμο τη θεωρία της σχετικότητας.

Όταν την παρουσίασε, κανείς δε μπορούσε να καταλάβει, τα ασυνάρτητα μεταξύ τους τμήματά της, βγαλμένα προφανώς από κάποια αρχαία ελληνικά χειρόγραφα.

Εκείνο που χρειαζότανε, ήταν ένα μεγάλο μυαλό για να συνδέσει τα κομμάτια του ψηφιδωτού. Αυτό το μυαλό ήταν ο Καραθεοδωρής. Για να προωθηθεί όμως μια θεωρία, πρέπει ολόκληρη η παγκόσμια επιστημονική κοινότητα να την αποδεχθεί και να ασχοληθεί μαζί της.

Έτσι αποφασίστηκε από τους «κάποιους» ο άσημος Αϊνστάιν να γίνει διάσημος.

Η ερμηνεία του φωτοηλεκτρικού φαινομένου που είχε γίνει από άλλους, εκλάπη από τους «κάποιους» και δόθηκε στον Alberto Einstein που έτσι έγινε νομπελίστας.

Όλοι τότε σταδιακά γύρισαν να κοιτάζουν τη θεωρία της σχετικότητας που έδωσε ο Καραθεοδωρή αλλά παρουσίασε ο Einstein.

Αυτά, για να καταλάβουμε το γιατί η Ελλάδα, εγκληματεί όταν αφήνει άλλους να κλέβουν το πνευματικό της βιος και να γίνονται (συγγνώμη για την φράση) «τζάμπα μάγκες».

Και ρωτώ, ποιος διαμαρτυρήθηκε για την απάτη που λέγεται Κοπέρνικος;

Ο «κύριος» αυτός αφού κατάκλεψε τους αρχαίους Έλληνες επιστήμονες, δεν ομολόγησε το «δάνειο» της γνώσης που πήρε, αλλά τους εξύβρισε, μετατρέποντας το δανεισμό σε ληστεία μετά φόνου. Είπε λοιπόν ο Κοπέρνικος ότι «η ελληνική αστρονομική γνώση είναι ένα ελεεινό πτώμα».

Το είπε ποιος;

Αυτός που πήρε τα πάντα από την αρχαία ελληνική γραμματεία. Ωστόσο η αμέλεια, η τεμπελιά, ο ωχαδελφισμός, η τσαπατσουλιά και ο κομπλεξισμός των νεοελλήνων επέτρεψαν στη διεθνή αστρονομική κοινότητα να θεωρεί ότι ο Κοπέρνικος είναι ο «πατέρας του ηλιοκεντρικού ηλιακού συστήματος».

Ως τότε παλικάρια θα ζούμε στα στενά....

Λιακόπουλος Δημοσθένης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ - ←Λ
ΤΗΛ. 2310 52.10.10

ISBN 960 - 8391 - 60 - 1